

IV

(Informácie)

INFORMÁCIE INŠTITÚCIÍ, ORGÁNOV, ÚRADOV A AGENTÚR EURÓPSKEJ ÚNIE

Oznámenie Komisie o prístupe k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia

(2017/C 275/01)

OBSAH

	<i>Strana</i>
A. ÚVOD: PRÍSTUP K SPRAVODLIVOSTI V ENVIRONMENTÁLNO M PRÁVE ÚNIE	2
B. PRÁVNY KONTEXT: VNÚTROŠTÁTNE SÚDY A ENVIRONMENTÁLNE PRÁVO ÚNIE	4
C. ZABEZPEČENIE PRÍSTUPU K SPRAVODLIVOSTI V ZÁLEŽITOSTIACH ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA	6
1. VEREJNÉ ZÁUJMY, POVINNOSTI A PRÁVA V OBLASTI VÝKONU SÚDNEJ OCHRANY	6
1.1. Úvod	6
1.2. Verejné záujmy, povinnosti a práva	6
1.3. Zabezpečenie aktívnej úlohy verejnosti, ochrana práv a plnenie povinností	7
2. AKTÍVNA LEGITIMÁCIA	11
2.1. Úvod	11
2.2. Žiadosti o informácie o životnom prostredí a nárok na získanie informácií	11
2.3. Konkrétne činnosti, na ktoré sa vzťahujú požiadavky na účasť verejnosti	12
2.4. Žiadosti o konanie podľa pravidiel environmentálnej zodpovednosti	16
2.5. Iné predmety vecí, ako sú vnútroštátne vykonávacie právne predpisy, všeobecné regulačné akty, plány, programy a výnimky	16
3. ROZSAH SÚDNEHO PRESKÚMANIA	19
3.1. Úvod	19
3.2. Možné dôvody súdneho preskúmania	20
3.3. Intenzita kontroly/normy preskúmania	22
4. ÚČINNÉ PROSTRIEDKY NÁPRAVY	27
4.1. Úvod	27
4.2. Prostriedky nápravy v prípade menších procesných chýb	27
4.3. Pozastavenie, zrušenie alebo anulovanie nezákonných rozhodnutí alebo úkonov vrátane neuplatnenia právnych predpisov a regulačných aktov	28
4.4. Pokyny na prijatie opomenutých opatrení	29

4.5.	Náprava škody protiprávne spôsobenej nezákonným rozhodnutím, úkonom alebo opomenutím	29
4.6.	Predbežné opatrenia	30
5.	TROVY	31
5.1.	Úvod	31
5.2.	Kritériá na posúdenie nedostupnej výšky trov	32
5.3.	Právna pomoc	34
6.	LEHOTY, VČASNOSŤ A EFEKTÍVNOSŤ POSTUPOV	34
7.	PRAKTICKÉ INFORMÁCIE	35
D.	ZÁVER	36
	PRÍLOHA I	37
	PRÍLOHA II	38

A. ÚVOD: PRÍSTUP K SPRAVODLIVOSTI V ENVIRONMENTÁLNOU PRÁVE ÚNIE

1. Životné prostredie je systém, ktorý umožňuje náš život a je spoločným dedičstvom nás všetkých. Jeho udržiavanie, ochrana a zlepšovanie je spoločnou európskou hodnotou, pričom v environmentálnom práve Únie sa stanovuje spoločný rámec povinností subjektov verejného sektora a práv verejnosti.
2. V nedávno prijatom oznámení Komisie Lepšie výsledky pomocou lepšieho uplatňovania práva ⁽¹⁾ sa zdôrazňuje, že ak sú na vnútroštátnej úrovni dotknuté povinnosti alebo práva vyplývajúce z práva Únie, v súlade so zásadou účinnej súdnej ochrany stanovenou v zmluvách EÚ a požiadavkami zakotvenými v článku 47 Charty základných práv Európskej únie musí byť zabezpečený prístup k vnútroštátnym súdom.
3. V práve Únie sa uznáva, že v oblasti životného prostredia sa musia pri prístupe k spravodlivosti zohľadňovať príslušné verejné záujmy.
4. V Aarhuskom dohovore o prístupe k informáciám, účasti verejnosti na rozhodovacom procese a prístupe k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia ⁽²⁾ (ďalej len „Aarhuský dohovor“) sa stanovuje, že v niektorých prípadoch môžu fyzické a právnické osoby (ako napríklad mimovládne organizácie, ďalej len „MVO“) predložiť vec súdu alebo iným nestranným orgánom, aby sa umožnilo preskúmanie úkonov alebo opomenutí verejných orgánov alebo súkromných subjektov ⁽³⁾. Ratifikovali ho všetky členské štáty a EÚ ⁽⁴⁾.
5. Zabezpečenie toho, aby mali jednotlivci a MVO na základe tohto dohovoru prístup k spravodlivosti, predstavuje okrem plnenia medzinárodného záväzku takisto dôležitý spôsob, ako zlepšiť vykonávanie environmentálnych právnych predpisov EÚ v členských štátoch bez toho, aby bol potrebný zásah Komisie.
6. Nariadením č. 1367/2006 o Aarhuskom dohovore sa Aarhuský dohovor uplatňuje na inštitúcie a orgány EÚ. Pokiaľ ide o členské štáty, niektoré sekundárne právne predpisy EÚ obsahujú výslovné ustanovenia o prístupe k spravodlivosti, ktoré vychádzajú z ustanovení dohovoru ⁽⁵⁾.
7. Mimo rozsahu pôsobnosti harmonizovaných sekundárnych právnych predpisov EÚ sa súčasné ustanovenia právnych predpisov členských štátov o prístupe k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia do veľkej miery líšia ⁽⁶⁾. Zároveň Súdny dvor Európskej únie (ďalej len „Súdny dvor“) vydal významné rozhodnutia, v ktorých sa objasňujú požiadavky EÚ týkajúce sa prístupu k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia, a to v rámci aj mimo rámca harmonizovaných sekundárnych právnych predpisov. Výsledkom je rozsiahla a cenná judikatúra Súdneho dvora, ktorá sa týka všetkých aspektov témy.

⁽¹⁾ C(2016)8600.

⁽²⁾ <http://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/pp/documents/cep43e.pdf>.

⁽³⁾ Pozri najmä článok 9 ods. 2 a 3 Aarhuského dohovoru.

⁽⁴⁾ Rozhodnutie 2005/370/ES.

⁽⁵⁾ Napríklad smernica 2011/92/EÚ o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a smernica 2010/75/EÚ o priemyselných emisiách.

⁽⁶⁾ <http://ec.europa.eu/environment/aarhus/studies.htm>

8. V tejto súvislosti sa identifikovalo viacero problémov:

- Jednotlivcov a MVO sa nepriaznivo dotýkajú prekážky pri prístupe k vnútroštátnym súdom. Tým sa vysvetľuje veľké množstvo prejudiciálnych otázok, ktoré predložili Súdnemu dvoru rôzne vnútroštátne súdy s cieľom získať objasnenie, či má byť poskytnutý prístup a za akých podmienok. Na verejnosť to má nepriamy vplyv spočívajúci v tom, že neúčinný prístup k spravodlivosti prispieva k zlyhaniu pri vykonávaní právnych predpisov, napríklad v prípade, keď výsledkom nečinnosti zo strany správy sú nezdravé úrovne znečistenia ovzdušia.
- Verejné správy a vnútroštátne súdy sú zaťažované súdnymi konaniami zameranými na otázky prístupu k spravodlivosti. Zaisnenie väčšej zrozumiteľnosti na základe existujúcej judikatúry Súdneho dvora by mala prispieť k účinnej verejnej správe, ako aj k výkonu spravodlivosti.
- Na podniky majú nepriaznivý vplyv oneskorenia v správnom rozhodovacom procese z dôvodu prietáhov v súdnych konaniach pre nejasnosti pravidiel prístupu k spravodlivosti, ako napríklad pravidiel týkajúcich sa legitímácie a rozsahu súdneho preskúmania. Vnútroštátne súdy čoraz častejšie vyplňajú medzery vo vnútroštátnom procesnom práve, najmä v oblasti aktívnej legitímácie, keďže sa však ich rozhodnutia týkajú konkrétnych vecí, nedokážu zabezpečiť jednoznačnosť a predvídateľnosť nevyhnutnú na prijímanie investičných rozhodnutí.

Načasovanie a jednoznačný právny rámec sú osobitne dôležité pre malé a stredné podniky (ďalej len „MSP“), ktoré si nemôžu dovoliť zbytočne dlhé autorizačné postupy a neistotu, pokiaľ ide o riziká a rozsah súdnych konaní. Podniky môžu utrpieť aj vtedy, keď sa v dôsledku neúčinného prístupu k spravodlivosti nezabezpečuje čisté životné prostredie, od ktorého mnohé z nich závisia, alebo keď vláda neinvestuje spôsobom, ktorý je prospešný pre ekologické hospodárstvo.

9. Po zvážení niekoľkých možností Komisia rozhodla, že na riešenie týchto problémov bude najvhodnejším a najúčinnnejším prostriedkom výkladové oznámenie o prístupe k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia (t. j. toto oznámenie). Zhromaždením všetkej podstatnej existujúcej judikatúry Súdneho dvora v tejto veci a dôkladným vypracovaním záverov, ktoré z nej vyplývajú, sa zabezpečí značná zrozumiteľnosť a získa referenčný zdroj pre: vnútroštátne správne orgány zodpovedné za zabezpečovanie správneho uplatňovania environmentálneho práva Únie; vnútroštátne súdy zabezpečujúce dodržiavanie práva Únie, ktoré sú príslušné postupovať otázky týkajúce sa platnosti a výkladu práva Únie Súdnemu dvoru; verejnosť, najmä jednotlivcov a environmentálne MVO, ktoré vykonávajú úlohu ochrancov verejného záujmu; a hospodárske subjekty, ktoré majú spoločný záujem na predvídateľnom uplatňovaní práva. Zjednodušený postup prijatia by Komisii umožnil v krátkom čase predložiť účinnú iniciatívu.
10. Možnosť naďalej pokračovať bezo zmeny a spoliehať sa iba na vývoj judikatúry Súdneho dvora sa vzhľadom na identifikované potreby nepovažovala za vhodnú. Vzhľadom na skúsenosti s návrhom Komisie z roku 2003 ⁽⁷⁾, ktorý mala k dispozícii Rada viac než desať rokov bez dosiahnutia akejkoľvek dohody alebo vyhladky na dohodu, sa nepovažovala za vhodnú ani legislatívna možnosť v podobe vyhradeného právneho nástroja, ktorým by sa upravoval prístup k spravodlivosti ⁽⁸⁾. Z krátkodobého hľadiska by nakoniec nebol prínosný ani sektorový legislatívny prístup, v rámci ktorého by sa pridali ustanovenia o prístupe k spravodlivosti v oblastiach, v ktorých sa identifikovali osobitné výzvy (ako napríklad príroda, voda, odpad a ovzdušie), a zákonodarca EÚ v súčasnosti v tomto smere aj tak neprejavuje ústretovosť ⁽⁹⁾.
11. Toto oznámenie vychádza z ustanovení práva Únie vrátane Charty základných práv a judikatúry Súdneho dvora. Týka sa práva verejnosti na napadnutie rozhodnutí, úkonov alebo opomenutí subjektov verejného sektora pred súdom alebo podobným orgánom, aktívnej legitímácie, intenzity kontroly a účinných prostriedkov nápravy, ktoré má stanoviť vnútroštátny sudca, ako aj niektorých iných ochranných opatrení. Poskytuje tak zrozumiteľnú predstavu o tom, čo je na vnútroštátnej úrovni potrebné na dodržanie týchto požiadaviek.

⁽⁷⁾ COM(2003) 624 final.

⁽⁸⁾ Tento návrh preto Komisia v roku 2014 stiahla, pozri dokument Stiahnutie obsoletných návrhov Komisie, Ú. v. EÚ C 153, 21.5.2014, s. 3.

⁽⁹⁾ Pri rokovaníach o smernici (EÚ) 2016/2284 o národných emisných stropoch Rada a Komisia zvažovali, že do nej začlenia ustanovenia o prístupe k spravodlivosti, ale nakoniec sa zmienku o prístupe k spravodlivosti rozhodli obmedziť na odôvodnenie.

12. Ak musia členské štáty prijať opatrenia na zabezpečenie súladu, pomôže im realizovať potrebné zmeny, a to aj prostredníctvom výmeny informácií podľa nedávno prijatého preskúmania vykonávania environmentálnych právnych predpisov ⁽¹⁰⁾. Dňa 6. februára 2017 Komisia uverejnila prvý komplexný prehľad uplatňovania environmentálnych politík a právnych predpisov EÚ v praxi. Vyplýva z neho, že environmentálne politiky a právne predpisy fungujú, ale v oblasti ich zavádzania do praxe v Európe existujú značné medzery. Najnaliehavejšie medzery vo vykonávaní právnych predpisov v členských štátoch EÚ sa vyskytujú v oblastiach politiky odpadového hospodárstva, prírody a biodiverzity, kvality ovzdušia, kvality vody a vodného hospodárstva. Oznámenie o preskúmaní vykonávania environmentálnych právnych predpisov a 28 správ týkajúcich sa jednotlivých krajín umožňujú zavedenie pozitívnej a konštruktívnej koncepcie zlepšovania vykonávania práva Únie, pričom toto oznámenie je ich významným doplnkom.
13. V prípade nesúladu s existujúcimi právnymi požiadavkami vyplývajúcimi z *acquis* EÚ bude Komisia naďalej na zabezpečenie ich dodržiavania využívať postupy v prípade nesplnenia povinnosti.
14. Hoci je toto oznámenie zamerané na životné prostredie, je v súlade so širšou prácou Komisie týkajúcou sa prístupu k spravodlivosti, konkrétne pokiaľ ide o porovnávací prehľad EÚ v oblasti justície, uplatňovania Charty základných práv a rámec EÚ na posilnenie právneho štátu ⁽¹¹⁾. Účinné justičné systémy zohrávajú kľúčovú úlohu pri dodržiavaní zásad právneho štátu a základných hodnôt Európskej únie, ako aj pri zabezpečovaní účinného uplatňovania práva Únie a budovaní vzájomnej dôvery. Z tohto dôvodu je zvýšenie účinnosti vnútroštátnych justičných systémov jednou z priorit európskeho semestra – ročného cyklu koordinácie hospodárskych politík EÚ. Porovnávací prehľad EÚ v oblasti justície pomáha členským štátom dosiahnuť účinnejšiu justíciu, pretože poskytuje porovnávacie údaje o kvalite, efektívnosti a nezávislosti vnútroštátnych justičných systémov ⁽¹²⁾. Vo svojom oznámení z roku 2014 ⁽¹³⁾ Komisia prijala nový rámec riešenia systémového ohrozenia právneho štátu v každom členskom štáte EÚ. Dodržiavanie zásad právneho štátu je predpokladom ochrany všetkých základných hodnôt uvedených v zmluvách, ako aj základných práv.
15. Rozsah pôsobnosti tohto oznámenia sa obmedzuje na prístup k spravodlivosti, pokiaľ ide o rozhodnutia, úkony a opomenutia subjektov verejného sektora členských štátov. Nevzťahuje sa na súdne konania v oblasti životného prostredia, ktoré prebiehajú medzi súkromnými stranami ⁽¹⁴⁾. Netýka sa ani súdnych preskúmaní úkonov inštitúcií EÚ, ktoré vykonáva Všeobecný súd a ktorému sa venuje nariadenie č. 1367/2006 o Aarhuskom dohovore. Okrem toho, aj keď toto oznámenie úzko súvisí s judikatúrou Súdneho dvora, iba Súdny dvor môže poskytovať konečné výklady.
16. V rámci daných obmedzení toto oznámenie prispieva k lepšiemu vykonávaniu environmentálneho práva Únie v členských štátoch tým, že sa v ňom objasňuje, ako sa môže verejnosť obracať na vnútroštátne súdy, ktoré môžu často lepšie určiť vhodné riešenia, keďže majú lepší prístup k faktom a súvislostiam. Týmto spôsobom toto oznámenie prispeje aj k dodržiavaniu zásad právneho štátu, čo je základná hodnota právneho poriadku EÚ.

B. PRÁVNY KONTEXT: VNÚTROŠTÁTNE SÚDY A ENVIRONMENTÁLNE PRÁVO ÚNIE

17. Vnútroštátne súdy sú „všeobecné súdy“ vykonávajúce právo Únie v právnych systémoch členských štátov ⁽¹⁵⁾. Majú právomoc preskúmať rozhodnutia, ktoré nie sú zlučiteľné s právom Únie a nariadiť finančnú náhradu za spôsobené škody ⁽¹⁶⁾.
18. Prístup k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia je environmentálnemu právu Únie vlastný a vychádza zo základných zásad práva Únie, ktoré sú dané v ustanoveniach zmlúv EÚ, Aarhuského dohovoru a sekundárnych právnych predpisov podľa výkladu v judikatúre Súdneho dvora.

⁽¹⁰⁾ http://ec.europa.eu/environment/eir/country-reports/index_en.htm

⁽¹¹⁾ COM(2014) 158 final.

⁽¹²⁾ V roku 2008 začala Komisia realizovať program odbornej prípravy sudcov v oblasti environmentálneho práva Únie. Prostredníctvom modulov odbornej prípravy dostupných online môžu vnútroštátni sudcovia a inštitúty odbornej prípravy získať aktuálne a presné poznatky o rôznych témach environmentálneho práva Únie, ako sú prístup k spravodlivosti, environmentálna zodpovednosť, voda a odpad.

⁽¹³⁾ COM(2014) 158 final.

⁽¹⁴⁾ Rieši sa to v odporúčaní Komisie 2013/396/EÚ o kolektívnom uplatňovaní nárokov na náhradu.

⁽¹⁵⁾ Stanovisko 1/09, Vytvorenie jednotného systému riešenia patentových sporov, EU:C:2011:123, odôvodnenie 80.

⁽¹⁶⁾ C(2016)8600, s. 4.

19. Pri environmentálnom práve Únie ide o právne predpisy EÚ, ktorými sa zabezpečuje presadzovanie týchto cieľov politiky EÚ v oblasti životného prostredia ⁽¹⁷⁾, ako boli stanovené v článku 191 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ):
- udržiavanie, ochrana a zlepšovanie kvality životného prostredia; ochrana ľudského zdravia,
 - rozvážne a racionálne využívanie prírodných zdrojov a
 - podpora opatrení na medzinárodnej úrovni na riešenie regionálnych alebo celosvetových problémov životného prostredia, a to predovšetkým na boj proti zmene klímy.
20. Z týchto právnych predpisov vyplýva široký rozsah povinností, ktoré musia plniť príslušné subjekty verejného sektora v členských štátoch, pričom sa vzťahujú na dôležité kategórie rozhodnutí, úkonov a opomenutí v rámci ich zodpovednosti.
21. Súdny dvor zdôrazňuje, že právo Únie je samostatným a nezávislým právnym poriadkom, a na tomto základe schvaľuje a vypracúva všeobecné zásady, ako napríklad zásadu ekvivalencie a účinnosti ⁽¹⁸⁾, s cieľom vymedziť a podporiť ho, pričom zároveň uznáva procesnú autonómiu členských štátov ⁽¹⁹⁾, t. j. právo na stanovenie vlastných podrobných procedurálnych požiadaviek.
22. Zásada právneho štátu obsahuje účinnú súdnu ochranu práv priznaných právom Únie. To sa zohľadňuje v primárnom práve Únie. Podľa článku 19 ods. 1 Zmluvy o Európskej únii (ZEU) sa vyžaduje: „Členské štáty ustanovia v oblastiach, na ktoré sa vzťahuje právo Únie, prostriedky nápravy potrebné na zabezpečenie účinnej právnej ochrany“. Členské štáty sú okrem toho pri vykonávaní práva Únie viazané prvým odsekom článku 47 Charty základných práv, v ktorom sa zakotvuje právo na účinný prostriedok nápravy, a to takto: „Každý, koho práva a slobody zaručené právom Únie sú porušené, má za podmienok ustanovených v tomto článku právo na účinný prostriedok nápravy pred súdom“. Je potrebné pripomenúť, že článok 19 ods. 1 ZEU a článok 47 charty sa uplatňujú iba v oblasti práva Únie. Článok 47 charty zodpovedá článku 6 Európskeho dohovoru o ľudských právach (EDLP), v ktorom sa zakotvuje právo na spravodlivý proces a článku 13 EDEP, v ktorom sa zakotvuje právo na účinný prostriedok nápravy.
23. Účinná súdna ochrana úzko súvisí s jednotným výkladom práva Únie Súdny dvorom a možnosťou (niekedy povinnosťou) vnútroštátnych súdov predkladať otázky týkajúce sa platnosti a výkladu aktov inštitúcií a orgánov EÚ Súdnemu dvoru prostredníctvom prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ. Úloha článku 267 môže byť spochybnená, ak je prístup k vnútroštátnym súdom buď nemožný, alebo sa považuje za nadmerne zložitý.
24. Od ratifikácie zo strany EÚ a nadobudnutia účinnosti je Aarhuský dohovor neoddeliteľnou súčasťou právneho poriadku EÚ a je záväzný v členských štátoch podľa ustanovení článku 216 ods. 2 ZFEÚ ⁽²⁰⁾. V rámci daného právneho poriadku má Súdny dvor preto v zásade právomoc vydávať prejudiciálne rozhodnutia týkajúce sa výkladu takejto dohody ⁽²¹⁾.
25. Cieľom dohovoru je „prispiet k ochrane práva každého človeka, príslušníka tejto i budúcich generácií, žiť v životnom prostredí, ktoré je primerané pre zachovanie jeho zdravia a dosiahnutie blahobytu“ ⁽²²⁾. S týmto cieľom zaväzuje zmluvné strany zabezpečovať tri široko koncipované kategórie práv pre občanov a ich združenia, a to konkrétne práva na prístup k informáciám, práva na účasť na rozhodovacom procese a práva na prístup k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia.
26. Prístup k spravodlivosti je predmetom článku 9 dohovoru. V štruktúre tohto ustanovenia sa zohľadňujú tri uvedené „pilieri“ dohovoru a zdôrazňuje, že práva na prístup k spravodlivosti sú doplnkom k iným právam, ktoré týmto podporujú ⁽²³⁾. V Príručke na uplatňovanie Aarhuského dohovoru ⁽²⁴⁾, ktorú vydal sekretariát Aarhuského dohovoru, sa uvádza podrobnejšie usmernenie pre zmluvné strany týkajúce sa výkladu a vykonávania požiadaviek dohovoru, hoci treba mať na pamäti, že „príručka nie je právne záväzná a nemá normatívny účinok ustanovení dohovoru“ ⁽²⁵⁾.

⁽¹⁷⁾ Pozri článok 37 Charty základných práv.

⁽¹⁸⁾ Pozri napríklad vec C-115/09, Bund für Umwelt und Naturschutz, bod 43, a vec C-570/13, Gruber, bod 37.

⁽¹⁹⁾ Vec C-416/10, Križan, bod 106.

⁽²⁰⁾ Vec C-243/15, Lesoochránárske zoskupenie VLK II (LZ II), bod 45.

⁽²¹⁾ Vec C-240/09, Lesoochránárske zoskupenie VLK I (LZ I), bod 30, týkajúca sa výkladu článku 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru.

⁽²²⁾ Článok 1 Aarhuského dohovoru.

⁽²³⁾ V článku 9 ods. 1 sa uvádza samostatné právo na prístup k informáciám; článok 9 ods. 2 sa týka práv na účasť na rozhodovaní o konkrétnych činnostiach; článok 9 ods. 3 sa vzťahuje na úkony a opomenutia, ktorými sa vo všeobecnosti porušuje environmentálne právo. Prededky nápravy, ako aj včasnosť postupov z predchádzajúcich odsekov a trovy, ktoré sú s nimi spojené.

⁽²⁴⁾ Aarhuský dohovor: Príručka na uplatňovanie, druhé vydanie, 2014.

http://www.unece.org/env/pp/implementation_guide.html

⁽²⁵⁾ Pozri vec C-182/10, Solvay a i., bod 27.

27. Súdny dvor rozhodol, že s cieľom zabezpečiť účinnú súdnu ochranu v oblastiach, ktorých sa týka environmentálne právo Únie, má vnútroštátny súd vykladať vnútroštátne právo tak, aby bolo do najväčšej možnej miery v súlade s cieľmi stanovenými v Aarhuskom dohovore ⁽²⁶⁾.
28. EÚ prijala právne predpisy o životnom prostredí, ktoré obsahujú výslovné požiadavky na prístup k spravodlivosti ⁽²⁷⁾.
29. Rozsiahla judikatúra Súdneho dvora, ktorá vzniká v oblasti prístupu k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia je do veľkej miery výsledkom prejudiciálnych konaní vnútroštátnych súdov podľa článku 267 ZFEÚ. Jej podstatná časť sa týka ustanovení o prístupe k spravodlivosti, ktoré sú obsiahnuté v sekundárnych právnych predpisoch. Existujú aj veci, v ktorých sa zdôrazňuje dôležitosť všeobecných zásad práva Únie – najmä zásady účinnosti ⁽²⁸⁾.
30. Uvedené predstavuje široký rámec prístupu EÚ k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia v členských štátoch. Rámec bol stanovený na úrovni EÚ, jeho uvedenie do praxe a zabezpečenie jeho zmysluplnosti je však v kompetencii jednotlivých členských štátov, a najmä ich vnútroštátnych súdov.

C. ZABEZPEČENIE PRÍSTUPU K SPRAVODLIVOSTI V ZÁLEŽITOSTIACH ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

1. VEREJNÉ ZÁUJMY, POVINNOSTI A PRÁVA V OBLASTI VÝKONU SÚDNEJ OCHRANY

1.1. Úvod

Cieľom prístupu k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia je umožniť jednotlivcom a ich združeniam výkon práv, ktoré im boli priznané environmentálnym právom EÚ. Pomáha tiež zabezpečiť dosahovanie cieľov a plnenie povinností vyplývajúcich z environmentálnych právnych predpisov EÚ.

31. Podľa práva Únie predstavuje prístup k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia súbor podporných práv, ktorý slúži dvom účelom. Umožňuje jednotlivcom a ich združeniam výkon práv, ktoré im boli priznané právom Únie, a pomáha zabezpečiť dosahovanie cieľov a plnenie povinností vyplývajúcich z environmentálnych právnych predpisov EÚ ⁽²⁹⁾.

1.2. Verejné záujmy, povinnosti a práva

Cieľom environmentálnych právnych predpisov EÚ je zabezpečiť všeobecné verejné záujmy, ako sú čisté ovzdušie, bezpečné a primerané dodávky vody a zdravá biodiverzita. Aktívne zapojenie verejnosti je súbežný verejný záujem v oblasti životného prostredia, ktorým sa tento cieľ podporuje.

32. Pri prijímaní právnych predpisov o udržiavaní, ochrane a zlepšovaní kvality životného prostredia zákonodarca EÚ do veľkej miery rozhoduje v prospech všeobecných verejných záujmov, ako sú čisté ovzdušie, bezpečné a primerané dodávky vody, zdravá biodiverzita a predchádzanie vzniku odpadu. Všeobecné verejné záujmy sú to preto, lebo od nich závisí spoločenský blahobyt.

⁽²⁶⁾ Pozri vec C-240/09, LZ I, bod 50. Toto rozhodnutie bolo vydané v súvislosti s článkom 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru.

⁽²⁷⁾ Článok 6 ods. 2 smernice 2003/4/ES o prístupe k informáciám o životnom prostredí; článok 13 smernice 2004/35/ES o environmentálnej zodpovednosti; článok 25 smernice 2010/75/EÚ o priemyselných emisiách; článok 11 smernice 2011/92/EÚ o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a článok 23 smernice Seveso III (2012/18/EÚ). Pozri tiež odôvodnenie 27 smernice 2016/2284 o národných emisných stropoch, ktoré obsahuje osobitný odkaz na judikatúru Súdneho dvora v oblasti prístupu k spravodlivosti.

⁽²⁸⁾ Určité objasnenie prístupu k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia vyplýva aj z priamych opatrení Európskej komisie podľa článku 258 ZFEÚ, ktoré boli určené na riešenie problémov s transpozíciou smernice 2011/92/EÚ o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a smernice 2010/75/EÚ o priemyselných emisiách. Pozri napríklad vec C-427/07, Komisia/Irsko a vec C-530/11, Komisia/Spojené kráľovstvo.

⁽²⁹⁾ Vec C-71/14, East Sussex, bod 52, a vec C-72/95, Kraaijeveld, bod 56.

33. K opatreniam, ktoré zákonodarca EÚ zavádza na zabezpečenie týchto všeobecných verejných záujmov, patria:

- záväzné ciele a povinnosti v oblasti kvality životného prostredia, ktoré musia plniť členské štáty ⁽³⁰⁾,
- povinnosti členských štátov v oblasti monitorovania stavu životného prostredia ⁽³¹⁾,
- požiadavky na subjekty verejného sektora v oblasti vypracovania plánov a programov na zníženie znečistenia a vzniku odpadu ⁽³²⁾,
- požiadavky na vykonávanie určitých činností iba na základe povolenia alebo súhlasu vopred získaného od subjektu verejného sektora ⁽³³⁾ a
- požiadavky na vypracovanie environmentálneho hodnotenia ešte pred získaním súhlasu pre určité typy plánov a projektov ⁽³⁴⁾.

Tieto opatrenia je na úrovni členských štátov potrebné doplniť o vnútroštátne vykonávacie právne predpisy, všeobecné regulačné akty a jednotlivé rozhodnutia a akty subjektov verejného sektora.

34. Sériou krokov podnikaných od 80. rokov 20. storočia EÚ zaviedla aj opatrenia na uznávanie podružného verejného záujmu, ktorým je aktívne zapojenie verejnosti do týchto opatrení ⁽³⁵⁾. Súdny dvor poukázal na súvislosť medzi prístupom k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia a „*vôľou normotvorcu Únie zachovať, chrániť a zlepšovať kvalitu životného prostredia a viesť verejnosť k tomu, aby pri tom zohrávala aktívnu úlohu*“ ⁽³⁶⁾.

1.3. Zabezpečenie aktívnej úlohy verejnosti, ochrana práv a plnenie povinností

Z verejných a iných záujmov stanovených v environmentálnom práve Únie a s nimi súvisiacich povinností subjektov verejného sektora vznikli procesné a hmotnoprávne práva pre jednotlivcov a ich združenia. Vnútroštátne súdy musia chrániť tieto práva.

35. Súdny dvor uznáva, že z uvedených verejných záujmov a povinností subjektov verejného sektora vznikli jednotlivcom a ich združeniam práva, ktoré majú chrániť vnútroštátne súdy. Tieto práva môžu byť vo svojej podstate procesné aj hmotnoprávne. Ak sa rozhodnutie, úkon alebo opomenutie subjektu verejného sektora týka otázok účasti verejnosti alebo plnenia základných povinností v oblasti ochrany životného prostredia, možno využiť niekoľko procesných a hmotnoprávných práv zároveň.

36. Vo veci LZ II Súdny dvor v súvislosti so smernicou 92/43/EHS o biotopoch rozhodol, že „*bolo by nezlučiteľné so záväzným účinkom, ktorý smernici priznáva článok 288 ZFEÚ, aby bolo možné v zásade vylúčiť možnosť dotknutých osôb domáhať sa povinností, ktoré smernica ukladá*“ ⁽³⁷⁾.

⁽³⁰⁾ Patria sem limitné hodnoty pre významné látky znečisťujúce ovzdušie, ako sú oxid siričitý, tuhé častice a oxid dusičitý podľa článku 13 smernice 2008/50/ES o kvalite ovzdušia; ciele v oblasti dobrej kvality povrchových a podzemných vôd z článku 4 rámcovej smernice 2000/60/ES o vode; a priaznivý stav ochrany rôznych živočíšnych druhov a typov prirodzených biotopov z článku 2 smernice 92/43/EHS o biotopoch.

⁽³¹⁾ Napríklad povinnosti v oblasti monitorovania vody určenej na kúpanie podľa článku 3 smernice 2006/7/ES o vode na kúpanie a posudzovania kvality ovzdušia podľa článkov 5 až 11 smernice 2008/50/ES o kvalite ovzdušia.

⁽³²⁾ Napríklad požiadavky na vypracovanie plánu manažmentu povodia podľa článku 13 rámcovej smernice 2000/60/ES o vode, plánov kvality ovzdušia podľa článkov 23 a 24 smernice 2008/50/ES o kvalite ovzdušia a plánov nakladania s odpadom podľa článku 28 rámcovej smernice 2008/98/ES o odpade.

⁽³³⁾ Napríklad povinnosti v oblasti získania povolenia pre odpad podľa článku 23 rámcovej smernice 2008/98/ES o odpade, povolenia podľa článku 4 smernice 2010/75/EÚ o priemyselných emisiách a súhlasu podľa článku 6 ods. 3 smernice 92/43/EHS o biotopoch.

⁽³⁴⁾ Napríklad článok 3 smernice 2001/42/ES o strategickom environmentálnom hodnotení a článok 2 smernice 2011/92/EÚ o posudzovaní vplyvov na životné prostredie.

⁽³⁵⁾ V pôvodnej smernici 85/337/EHS o posudzovaní vplyvov na životné prostredie sa vyžadovalo, aby mala verejnosť možnosť vyjadriť sa k informáciám o životnom prostredí, ktoré predkladali navrhovatelia projektov, a mohla ich tak doplniť. V odôvodneniach pôvodnej smernice 90/313/EHS o prístupe k informáciám o životnom prostredí sa uvádza, že „*prístup k informáciám o životnom prostredí, ktoré majú verejné orgány, zlepšuje ochranu životného prostredia*.“ Tieto ustanovenia boli ďalej posilnené prijatím Aarhuského dohovoru a niekoľkých sekundárnych právnych predpisov EÚ.

⁽³⁶⁾ Vec C-260/11, Edwards a Pallikaropoulos, bod 32.

⁽³⁷⁾ Vec C-243/15, LZ II, bod 44.

37. Tým sa zdôrazňuje, že odôvodnenie prístupu k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia zahŕňa aj potrebu zabezpečiť plnenie povinností vyplývajúcich z environmentálneho práva EÚ. Podmienky, za ktorých je možné predložiť vec vnútroštátnemu súdu, sa však môžu líšiť v závislosti od toho, koho sa má týkať. V tejto súvislosti je potrebné rozlišovať medzi environmentálnymi MVO a jednotlivcami.

Environmentálne MVO zohrávajú dôležitú úlohu pri zabezpečovaní dodržiavania povinností vyplývajúcich z environmentálneho práva EÚ a majú všeobecné právo chrániť životné prostredie, ktoré musia vnútroštátne súdy rešpektovať.

38. Predpokladané zapojenie verejnosti sa nemalo týkať len úlohy jednotlivcov, ale aj ich združení⁽³⁸⁾. V judikatúre Súdneho dvora sa naozaj uznáva, že združenia na ochranu životného prostredia – „mimovládne environmentálne organizácie alebo environmentálne MVO“ – zohrávajú veľmi dôležitú úlohu pri zabezpečovaní dodržiavania povinností vyplývajúcich z environmentálneho práva EÚ.
39. Vo veci LZ I (známej aj pod názvom „slovenský medveď hnedý“) Súdny dvor rozhodol, že „prináleží vnútroštátnemu súdu, aby poskytol taký výklad procesného práva týkajúceho sa podmienok, ktoré je potrebné splniť na podanie správneho opravného prostriedku alebo žaloby, ktorý v čo najväčšej možnej miere zohľadní ciele článku 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru, ako aj cieľ účinnej súdnej ochrany práv poskytovaných právom Únie, aby mohla organizácia na ochranu životného prostredia, akou je zoskupenie VLK, napadnúť na súde rozhodnutie prijaté v rámci správneho konania, ktoré by mohlo byť v rozpore s právom Únie v oblasti životného prostredia“⁽³⁹⁾.
40. Rozsudok vo veci LZ I je význačný aj preto, že sa týka rozhodnutia subjektu verejného sektora, ktorým sa, odchylné od ustanovení o ochrane druhov podľa smernice 92/43/EHS o biotopoch, povoľuje lov medveďa hnedého. Ustanovenia o ochrane druhov z tejto smernice nie sú zamerané na ochranu jednotlivcov, ale životného prostredia, a to vo všeobecnom záujme verejnosti. Súdny dvor preto uznal, že žalujúca environmentálna MVO má právo, ktoré má mať v konkrétnom prípade súdnu ochranu, ako napríklad právo považovať ustanovenia smernice 92/43/EHS o biotopoch za vykonateľné.
41. Osobitne dôležité je to najmä v oblasti ochrany prírody, pretože v tejto oblasti môže byť zložité dokazovať, že rozhodnutia, úkony alebo opomenutia subjektov verejného sektora môžu ovplyvniť konkrétne práva jednotlivcov, ako napríklad práva týkajúce sa ľudského zdravia.
42. Stanovisko Súdneho dvora vo veci LZ I je v súlade aj so siedmym, trinástym a osemnástym odôvodnením Aarhuského dohovoru, v ktorých sa uznáva dôležitá úloha environmentálnych MVO pri ochrane životného prostredia. Okrem toho, rozhodnutie Súdneho dvora vo veci LZ I nie je jediné. Je v súlade so starším rozhodnutím vo veci Janecek, z ktorého vyplýva, že právnické a fyzické osoby sa môžu dovolávať environmentálneho práva Únie, ktoré je zamerané na ochranu ľudského zdravia⁽⁴⁰⁾.
43. Okrem práva environmentálnych MVO, ktoré Súdny dvor uznal vo veciach LZ I a Janecek⁽⁴¹⁾, sa úloha environmentálnych MVO uznáva aj v niekoľkých legislatívnych aktoch EÚ, v ktorých sa stanovuje ich aktívna legitímácia *de lege* vo vzťahu ku konkrétnym činnostiam, pri ktorých sa vyžaduje účasť verejnosti, ako aj situáciám, pri ktorých dochádza k environmentálnym škodám. Podrobnejšie sa skúmajú v oddiele C.2.

V environmentálnom práve Únie sa priznávajú jednotlivcom procesné a hmotnoprávne práva. Týkajú sa najmä požiadaviek na subjekty verejného sektora v oblasti dodržiavania správneho postupu zapojenia verejnosti, ako aj ustanovení, ktoré sa týkajú ľudského zdravia a majetku.

⁽³⁸⁾ V Aarhuskom dohovore sa napríklad vymedzuje pojem „verejnosť“ tak, že obsahuje združenia, organizácie alebo skupiny fyzických či právnických osôb.

⁽³⁹⁾ Vec C-240/09, LZ I, bod 51.

⁽⁴⁰⁾ Vec C-237/07, Janecek, bod 39.

⁽⁴¹⁾ Vec C-237/07, Janecek, bod 39.

a) *Procesné práva*

44. Pojem „verejnosť“ podľa článku 2 ods. 4 Aarhuského dohovoru zahŕňa aj jednotlivcov, ktorí majú tiež uznanú úlohu pri udržiavaní, ochrane a zlepšovaní kvality životného prostredia. Právo dovolávať sa povinností vyplývajúcich vnútroštátnym orgánom z environmentálneho práva Únie pred vnútroštátnym súdom môže byť vnútroštátnym právom obmedzené na okolnosti, za ktorých možno preukázať dostatočný záujem alebo porušenie práv⁽⁴²⁾. Prístup k vnútroštátnemu súdu môže preto byť obmedzený na presadzovanie tých ustanovení, ktorými sa nielenže ukladajú povinnosti subjektom verejného sektora, ale aj priznávajú práva jednotlivcom.
45. Procesné práva zvyčajne súvisia s účasťou verejnosti. Obvykle sa týkajú praktických opatrení, v rámci ktorých subjekt verejného sektora informuje verejnosť o navrhovanom rozhodnutí, prijíma predkladané tvrdenia, zohľadňuje ich a verejne oznamuje svoje rozhodnutie. Účasť verejnosti sa v Aarhuskom dohovore predpokladá pri:
- rozhodnutiach o konkrétnych činnostiach⁽⁴³⁾,
 - plánoch, programoch a politikách týkajúcich sa životného prostredia⁽⁴⁴⁾ a
 - vykonávacích predpisoch a/alebo všeobecne platných právne záväzných normatívnych nástrojoch⁽⁴⁵⁾.
46. Výslovné ustanovenia o účasti verejnosti sa nachádzajú najmä (nie však výhradne) v týchto smerniciach EÚ o životnom prostredí: v smernici 2011/92/EÚ o posudzovaní vplyvov na životné prostredie, smernici 2010/75/EÚ o priemyselných emisiách, smernici 2003/35/ES o účasti verejnosti a smernici 2001/42/ES o strategickom environmentálnom hodnotení. Na druhej strane, vo veci LZ II Súdny dvor požiadavky na povinnú účasť verejnosti podľa článku 6 ods. 1 písm. b) Aarhuského dohovoru chápe extenzívne a vykladá ich v spojení s článkom 6 ods. 3 smernice 92/43/EHS o biotopoch.
47. Okrem toho, ako Súdny dvor konštatoval vo veci Kraaijeveld, procesné práva slúžia na zabezpečenie účinného vykonávania environmentálneho práva Únie: „Najmä vtedy, ak orgány Spoločenstva prostredníctvom smernice uložili členským štátom povinnosť správať sa určitým spôsobom, sa môže užitočný účinok takeého konania oslabiť, ak jednotlivci nebudú mať možnosť sa ho dovolávať pred svojimi vnútroštátnymi súdmi“⁽⁴⁶⁾. Konkrétne správanie v danom prípade bolo vykonanie posúdenia vplyvu v oblasti životného prostredia, ktorého súčasťou bola verejná konzultácia. Rovnaké odôvodnenie platí aj pre iné ustanovenia environmentálneho práva Únie, na základe ktorých sa vyžaduje verejná konzultácia, napríklad ustanovenia podľa smernice 2001/42/ES o strategickom environmentálnom hodnotení⁽⁴⁷⁾.

b) *Hmotnoprávne práva*

48. Okrem procesných práv Súdny dvor uznáva aj priznanie hmotnoprávnych práv jednotlivcom a ich združeniam v niektorých sekundárnych environmentálnych právnych predpisoch EÚ.
49. Vo veci Janecek Súdny dvor uviedol, že „vo všetkých prípadoch, keď nedodržanie opatrení požadovaných smernicami o kvalite ovzdušia a pitnej vody, ktoré majú za cieľ ochranu verejného zdravia, môže ohroziť zdravie osôb, musia mať tieto osoby možnosť dovolať sa kogentných pravidiel, ktoré uvedené smernice obsahujú“⁽⁴⁸⁾.
50. Existujú dva dôvody, pre ktoré má hmotnoprávne právo uznané vo veci Janecek – t. j. právo na ochranu zdravia človeka prostredníctvom environmentálnych právnych predpisov EÚ – všeobecný význam.

⁽⁴²⁾ Pozri napríklad článok 11 ods. 1 smernice 2011/92/EÚ o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a článok 9 ods. 2 Aarhuského dohovoru.

⁽⁴³⁾ Článok 6.

⁽⁴⁴⁾ Článok 7.

⁽⁴⁵⁾ Článok 8.

⁽⁴⁶⁾ Vec C-72/95, Kraaijeveld, bod 56.

⁽⁴⁷⁾ Vec C-41/11, Inter-Environnement Wallonie, bod 42.

⁽⁴⁸⁾ Vec C-237/07, Janecek, bod 38. Veci Janecek predchádzalo množstvo rozsudkov, v ktorých Súdny dvor zdôrazňoval potrebu správnej transpozície smerníc o kvalite ovzdušia a pitnej vody s cieľom zabezpečiť výkon práv dotknutých osôb v plnom rozsahu, pozri veci C-361/88 Komisia/Nemecko, bod 24, a C-59/89, Komisia/Nemecko, bod 13.

51. Po prvé, samotný Súdny dvor v následnej veci Stichting Natuur en Milieu ⁽⁴⁹⁾ použil rovnaké odôvodnenie pre právne predpisy o kvalite ovzdušia, ktoré majú širšie súvislosti než miestna úroveň v prípade veci Janecek. Znamená to, že ochrana ľudského zdravia sa nemá týkať iba bezprostredných miestnych hrozieb ⁽⁵⁰⁾.
52. Po druhé, v cieľoch environmentálnych právnych predpisov EÚ sa často uvádza ochrana ľudského zdravia v súlade s článkom 35 Charty základných práv ⁽⁵¹⁾. Ľudské zdravie sa konkrétne uvádza v niektorých najdôležitejších environmentálnych právnych predpisoch EÚ, ako napríklad v rámcovej smernici 2008/98/ES o odpade ⁽⁵²⁾, rámcovej smernici 2000/60/ES o vode ⁽⁵³⁾ a smernici (EÚ) 2016/2284 o národných emisných stropoch ⁽⁵⁴⁾. Odôvodnenie vo veci Janecek tak môže byť relevantné aj nad rámec právnych predpisov o kvalite ovzdušia a pitnej vody.
53. Možné porušenie vlastníckych práv a súvisiaca majetková ujma, vyplývajúce z rozhodnutia, úkonu alebo opomenutia subjektu verejného sektora, ktorými sa porušuje environmentálne právo, môžu jednotlivca oprávňovať aj na to, aby sa dovoľával environmentálneho práva Únie pred súdom.
54. Vo veci Leth Súdny dvor rozhodol, že „na predchádzanie majetkovým škodám v rozsahu, v akom predstavujú priame hospodárske dôsledky vplyvov verejného alebo súkromného projektu na životné prostredie, sa vzťahuje cieľ ochrany, ktorý sleduje smernica 85/337 [teraz smernica 2011/92/EÚ]“ ⁽⁵⁵⁾. Odôvodnenie vo veci Leth sa uplatňuje aj na iné environmentálne právne predpisy EÚ, napríklad na smernicu 2001/42/ES o strategickom environmentálnom hodnotení.
55. V environmentálnom práve Únie sa nestanovuje všeobecné právo na zdravé a neporušené životné prostredie pre každého jednotlivca. Fyzická alebo právnická osoba však mohla získať právo na využívanie životného prostredia na konkrétnu hospodársku alebo neziskovú činnosť. Príkladom môže byť udelené alebo získané právo na rybolov v konkrétnych vodách ⁽⁵⁶⁾. Z toho môže vyplývať potreba napadnúť každé rozhodnutie, úkon alebo opomenutie, ktoré má vplyv na osobitne udelené právo na využívanie životného prostredia.
56. Platí to najmä pre právne predpisy EÚ o vode a prírode. V tomto zmysle sa vo všeobecnom nástroji v oblasti vody, teda v rámcovej smernici 2000/60/ES o vode, vymedzuje pojem „znečisťovanie“ ako používanie látok alebo tepla, ktoré „má za následok poškodenie alebo narušenie estetických hodnôt životného prostredia a jeho iného oprávneného využívania“. Smernica 2009/147/ES o ochrane voľne žijúceho vtáctva a smernica 92/43/ES o biotopoch sa týkajú širokého rozsahu možného využitia prírody, a to aj na rekreačné účely (napríklad poľovníctvo), výskum a vzdelávanie. Pri takýchto rôznorodých využitíach je odôvodnené predpokladať, že okrem záujmov sa môžu dostať do popredia aj otázky týkajúce sa práv.
57. Vzhľadom na to sa zostávajúce oddiely tohto oznámenia zaoberajú skúmaním prístupu k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia z niekoľkých rôznych pohľadov:
- konkrétneho základu a podmienok, na základe ktorých môžu jednotlivci a environmentálne MVO očakávať získanie aktívnej legitímácie,
 - rozsahu preskúmania, t. j. dôvodov preskúmania a intenzity kontroly, ktoré by sa mali týkať napadnutých rozhodnutí, úkonov a opomenutí,
 - účinných prostriedkov nápravy na riešenie rozhodnutí, úkonov a opomenutí, ktoré sa považujú za právne chybné,
 - súdnych trov a faktorov, ktoré je potrebné zohľadniť s cieľom zabrániť tomu, aby boli nedostupne vysoké a
 - včasnosti postupov a potreby poskytovať verejnosti praktické informácie.

⁽⁴⁹⁾ Spojené veci C-165 až C-167/09, Stichting Natuur en Milieu, bod 94.

⁽⁵⁰⁾ Vec Janecek sa týkala miestnych opatrení v oblasti kvality ovzdušia v Mníchove, zatiaľ čo vec Stichting Natuur en Milieu sa týkala národných emisných stropov pre Holandsko.

⁽⁵¹⁾ Na tomto základe sa „pri vymedzovaní a vykonávaní všetkých politík a činností Únie zabezpečí vysoká úroveň ochrany ľudského zdravia“.

⁽⁵²⁾ Pozri článok 13.

⁽⁵³⁾ Pozri vymedzenie pojmu „znečisťovanie“ v článku 2 ods. 33.

⁽⁵⁴⁾ Pozri článok 1.

⁽⁵⁵⁾ Vec C-420/11, Leth, bod 36.

⁽⁵⁶⁾ Pozri prejednávajúcu vec C-529/15, Folk.

2. AKTÍVNA LEGITIMÁCIA

2.1. Úvod

Aktívna legitímácia je nárok napadnúť na súde alebo pred iným nezávislým a nestranným orgánom zákonnosť rozhodnutia, úkonu alebo opomenutia subjektu verejného sektora s cieľom chrániť právo alebo záujem žalobcu. Aktívna legitímácia sa môže líšiť v závislosti od predmetu napadnutého rozhodnutia, úkonu alebo opomenutia. Môže sa líšiť aj v závislosti od toho, či je žalobca jednotlivec alebo uznaná environmentálna MVO.

58. Aktívna legitímácia – niekedy označovaná aj ako *locus standi* – je nárok na napadnutie veci na súde alebo pred iným nezávislým a nestranným orgánom s cieľom chrániť právo alebo záujem žalobcu. Nárok na napadnutie veci sa týka rozhodnutí, úkonov a opomenutí subjektov verejného sektora, ktorými sa môže porušovať takéto právo alebo záujem. Rozhodnutia, úkony a opomenutia predstavujú spôsob, akým subjekty verejného sektora plnia povinnosti, ktoré im vyplývajú z environmentálneho práva Únie, alebo akým k nim zaujímajú stanovisko, napríklad snahu zabezpečiť prevádzku zariadení na nakladanie s odpadmi a priemyselných zariadení na základe povolenia⁽⁵⁷⁾. Okrem toho, že aktívna legitímácia je prostriedkom na zabezpečenie ochrany práv a záujmov, je aj prostriedkom na zabezpečenie zodpovednosti za takéto rozhodnutia, úkony alebo opomenutia.
59. Niekoľko smerníc EÚ o životnom prostredí obsahuje ustanovenia o prístupe k spravodlivosti, v ktorých sa výslovne požaduje, aby členské štáty zabezpečili aktívnu legitímáciu⁽⁵⁸⁾. Výslovné ustanovenia o prístupe k spravodlivosti vrátane legitímácie však vo väčšine sekundárnych environmentálnych právnych predpisov EÚ chýbajú. Napriek neexistencii výslovných ustanovení právnych predpisov sa však požiadavky týkajúce sa aktívnej legitímácie musia vykladať podľa zásad stanovených v judikatúre Súdneho dvora.
60. Základ pre aktívnu legitímáciu sa líši v závislosti od predmetu rozhodnutia, úkonu alebo opomenutia, ktorý sa má napadnúť. V nasledujúcich oddieloch sa rozlišuje medzi rozhodnutiami, úkonmi a opomenutiami, ktoré sa týkajú:
- žiadostí o informácie o životnom prostredí a nároku na získanie informácií (oddiel C.2.2),
 - konkrétnych činností, na ktoré sa vzťahujú požiadavky na účasť verejnosti (oddiel C.2.3),
 - žiadostí o konanie podľa pravidiel environmentálnej zodpovednosti (oddiel C.2.4),
 - iného predmetu, ako sú vnútroštátne vykonávacie právne predpisy, všeobecné regulačné akty, plány, programy a odchýlky (oddiel C.2.5).
61. V prípade prvých troch kategórií možno výslovné práva týkajúce sa aktívnej legitímácie nájsť väčšinou v sekundárnych environmentálnych právnych predpisoch EÚ⁽⁵⁹⁾. V prípade poslednej kategórie závisí aktívna legitímácia od všeobecných zásad aktívnej legitímácie, ako ich vykladá Súdny dvor.
62. Rozsah aktívnej legitímácie sa líši aj na základe toho, či je osoba napádajúca vec jednotlivcom, environmentálnou MVO alebo iným subjektom. Tento aspekt sa zohľadňuje v rôznych oddieloch ďalej.

2.2. Žiadosti o informácie o životnom prostredí a nárok na získanie informácií

Každá fyzická alebo právnická osoba podávajúca žiadosť o informácie má aktívnu legitímáciu napadnúť rozhodnutie, úkon alebo opomenutie subjektu verejného sektora, ktorý je zodpovedný za vybavenie danej žiadosti. Práva na získanie informácií prostredníctvom aktívneho šírenia môžu jednotlivcov a združenia takisto oprávňovať na napadnutie vecí.

⁽⁵⁷⁾ Tieto povinnosti sa uvádzajú v rámcovej smernici 2008/98/ES o odpade a smernici 2010/75/EÚ o priemyselných emisiách.

⁽⁵⁸⁾ Článok 6 ods. 2 smernice 2003/4/ES o prístupe k informáciám o životnom prostredí; článok 13 smernice 2004/35/ES o environmentálnej zodpovednosti; článok 25 smernice 2010/75/EÚ o priemyselných emisiách; článok 11 smernice 2011/92/EÚ o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a článok 23 smernice Seveso III (2012/18/EÚ). Pozri aj odôvodnenie 27 smernice 2016/2284 o národných emisných stropoch, ktoré obsahuje osobitný odkaz na judikatúru Súdneho dvora v oblasti prístupu k spravodlivosti.

⁽⁵⁹⁾ Pozri aj vec C-243/15, LZ II. Súdny dvor stanovuje požiadavky na aktívnu legitímáciu pre veci mimo sekundárneho práva Únie na základe článku 47 Charty základných práv v spojení s článkom 9 ods. 2 Aarhuského dohovoru, ktoré sa týkajú rozhodnutí, úkonov a opomenutí, na ktoré sa vzťahuje ustanovenie o účasti verejnosti podľa článku 6 Aarhuského dohovoru.

63. Environmentálne právo EÚ priznáva fyzickým a právnickým osobám práva na podanie žiadosti o informácie o životnom prostredí⁽⁶⁰⁾. V článku 6 smernice 2003/4/ES o prístupe k informáciám o životnom prostredí sa výslovne umožňuje súdne preskúvanie úkonov alebo opomenutí subjektov verejného sektora vo vzťahu k žiadostiam o informácie o životnom prostredí, ktoré patria do rozsahu pôsobnosti smernice. Právo na preskúvanie vychádza z požiadaviek článku 9 ods. 1 Aarhuského dohovoru a jeho cieľom je chrániť právo na podanie žiadosti o informácie⁽⁶¹⁾. Každá fyzická alebo právnická osoba predkladajúca žiadosť o informácie má aktívnu legitímáciu⁽⁶²⁾.
64. Environmentálne právo EÚ priznáva fyzickým a právnickým osobám práva nielen na podanie žiadosti o informácie o životnom prostredí, ale aj na ich získanie⁽⁶³⁾. Z rozhodnutia Súdneho dvora vo veci East Sussex jednoznačne vyplýva, že práva žiadateľov o informácie o životnom prostredí obsahujú aj právo na to, aby príslušný subjekt verejného sektora riadne splnil podmienky týkajúce sa poskytovania informácií⁽⁶⁴⁾. Daná vec sa týkala práv na získanie informácií na požiadanie, ale verejnosť má aj právo na získanie informácií prostredníctvom aktívneho šírenia informácií príslušnými subjektmi verejného sektora⁽⁶⁵⁾. Plnenie povinností subjektov verejného sektora v oblasti aktívneho šírenia informácií o životnom prostredí môže byť okrem iného dôležité na ochranu práva na ochranu ľudského zdravia⁽⁶⁶⁾.

2.3. Konkrétne činnosti, na ktoré sa vzťahujú požiadavky na účasť verejnosti

Požiadavkami na účasť verejnosti, ktoré sa vzťahujú na konkrétne činnosti, sa priznávajú dotknutým osobám práva, na základe ktorých majú nárok na podanie žiadosti o súdne preskúvanie príslušného rozhodnutia, úkonu alebo opomenutia.

65. Environmentálne právne predpisy Únie obsahujú veľké množstvo povinností, na základe ktorých musia subjekty verejného sektora prijímať rozhodnutia o konkrétnych činnostiach, ktoré môžu mať vplyv na životné prostredie. Pri navrhovanej diaľnici sa napríklad ešte pred začiatkom výstavby vyžaduje rozhodnutie subjektu verejného sektora, ktorým sa návrh odsúhlasí. Podobne sa pri navrhovanej priemyselnej činnosti vyžaduje ešte pred jej začatím rozhodnutie subjektu verejného sektora o povolení priemyselných emisií. Okrem toho, v mnohých sekundárnych environmentálnych právnych predpisoch EÚ sa vyžaduje verejná konzultácia počas rozhodovacieho procesu.⁽⁶⁷⁾ Povinnou konzultáciou sa priznávajú práva na účasť tých členov verejnosti, ktorí sú na účasť oprávnení.
66. Aktívna legitímácia na napadnutie rozhodnutí, úkonov a opomenutí týkajúcich sa konkrétnych činností, na ktoré sa vzťahujú požiadavky na účasť verejnosti, vychádza z výslovných ustanovení o aktívnej legitímácii z článku 9 ods. 2 Aarhuského dohovoru a súvisiacich sekundárnych právnych predpisov EÚ⁽⁶⁸⁾, ako aj z judikatúry Súdneho dvora. Konkrétne Súdny dvor vo veci Kraaijeveld⁽⁶⁹⁾ potvrdil, že rozhodnutím, úkonom alebo opomenutím subjektu verejného sektora, ktorým sa porušujú práva na účasť, vzniká nárok na podanie návrhu na súdne preskúvanie.
67. Od vynesenia rozsudku vo veci Kraaijeveld je výslovné právo na aktívnu legitímáciu vychádzajúce z práva na účasť začlenené do Aarhuského dohovoru. Konkrétne sa podľa článku 9 ods. 2 Aarhuského dohovoru vyžaduje preskúvanie pred súdom a/alebo iným nezávislým a nestranným orgánom ustanoveným podľa zákona⁽⁷⁰⁾ s cieľom napadnúť vecnú a procesnú zákonnosť akéhokoľvek rozhodnutia, úkonu alebo opomenutia, na ktoré sa vzťahujú ustanovenia článku 6 Aarhuského dohovoru o účasti verejnosti.

⁽⁶⁰⁾ Nachádzajú sa v smernici 2003/4/ES o prístupe k informáciám o životnom prostredí.

⁽⁶¹⁾ Právo na podanie žiadosti o informácie sa stanovuje v článku 4 Aarhuského dohovoru.

⁽⁶²⁾ Pozri Príručku na uplatňovanie Aarhuského dohovoru, s. 191.

⁽⁶³⁾ Nachádzajú sa v smernici 2003/4/ES o prístupe k informáciám o životnom prostredí, ako aj v niekoľkých právnych predpisoch o informáciách o životnom prostredí z jednotlivých sektorov.

⁽⁶⁴⁾ Vec C-71/14, East Sussex, bod 56.

⁽⁶⁵⁾ Pozri napríklad článok 7 smernice 2003/4/ES o prístupe k informáciám o životnom prostredí a článok 11 smernice INSPIRE (2007/2/ES).

⁽⁶⁶⁾ K dôležitým príkladom patrí článok 12 ods. 1 písm. e) smernice 2006/7/ES o vode na kúpanie, v ktorom sa vyžaduje, aby bola verejnosť vždy informovaná o zákaze kúpania alebo odporúčaní nekúpať sa; a článok 8 ods. 3 smernice 98/83/EHS o pitnej vode, v ktorom sa vyžaduje, aby boli spotrebiteľia okamžite informovaní o kontaminácii pitnej vody, ktorá ohrozuje zdravie.

⁽⁶⁷⁾ K dôležitým príkladom patrí článok 24 o smernice 2010/75/EÚ o priemyselných emisiách; článok 6 ods. 4 smernice 2011/92/EÚ o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a článok 15 smernice Seveso III (2012/18/EÚ). Vágnejšia požiadavka na verejnú konzultáciu sa nachádza v článku 6 ods. 3 smernice 92/43/EHS o biotopoch, ktorý sa však musí vykladať v spojení s článkom 6 ods. 1 písm. b) Aarhuského dohovoru, pozri vec C-243/15, LZ II, bod 45.

⁽⁶⁸⁾ Článok 25 smernice 2010/75/EÚ o priemyselných emisiách; článok 11 smernice 2011/92/EÚ o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a článok 23 smernice Seveso III (2012/18/EÚ).

⁽⁶⁹⁾ Vec C-72/95, Kraaijeveld, bod 56.

⁽⁷⁰⁾ V tomto oznámení sa odkazy na vnútroštátne súdy považujú *mutatis mutandis* aj za odkazy na iné nezávislé a nestranné orgány ustanovené podľa zákona.

68. Súvisiace sekundárne environmentálne právne predpisy EÚ ⁽⁷¹⁾ obsahujú ustanovenia vychádzajúce zo znenia článku 9 ods. 2. Tieto sekundárne právne predpisy sa však netýkajú všetkých rozhodovacích procesov podľa článku 6 a teda aj podľa článku 9 ods. 2 dohovoru. Keďže článok 9 ods. 2 sa týka situácií, na ktoré sa vzťahujú ustanovenia článku 6 Aarhuského dohovoru o účasti verejnosti, členské štáty sú povinné zaviesť režim súdneho preskúmania vždy vtedy, keď sa podľa článku 6 dohovoru vyžaduje účasť verejnosti.
69. Vo veci LZ II ⁽⁷²⁾ Súdny dvor rozhodol, že požiadavky na účasť verejnosti podľa článku 6 ods. 1 písm. b) Aarhuského dohovoru sa uplatňujú v súvislosti s článkom 6 ods. 3 smernice 92/43/EHS o biotopoch aj vtedy, keď je subjekt verejného sektora podľa vnútroštátneho práva povinný stanoviť, či sa má vykonať riadne posúdenie projektu, ktorý môže mať významný vplyv na celistvosť chráneného územia sústavy Natura 2000. Ďalej rozhodol o tom, že keďže sa na takéto situácie uplatňujú požiadavky podľa článku 6 ods. 1 písm. b) dohovoru, uplatňujú sa na ne aj požiadavky podľa článku 9 ods. 2.
70. Týmto rozsudkom Súdny dvor objasnil, že požiadavky článku 9 ods. 2 Aarhuského dohovoru sa môžu v spojení s článkom 47 Charty základných práv uplatňovať aj na tie oblasti environmentálneho práva, ktoré neobsahujú konkrétne požiadavky na prístup k spravodlivosti. Hoci sa vec LZ II týkala smernice 92/43/EHS o biotopoch, odôvodnenie výkladu Súdného dvora sa analogicky uplatňuje aj na rozhodovacie procesy v iných oblastiach environmentálneho práva Únie, ako sú napríklad voda a odpad.
71. Ustanovenia článku 6 ods. 2 Aarhuského dohovoru o účasti verejnosti a teda aj ustanovenia článku 9 ods. 2 o prístupe k spravodlivosti, ako aj zodpovedajúce sekundárne právne predpisy EÚ, sú prínosné pre „dotknutú verejnosť“. Tá sa vymedzuje ako „verejnosť, ktorá je dotknutá alebo pravdepodobne dotknutá, alebo má záujem na postupoch environmentálneho rozhodovania“ ⁽⁷³⁾. Pojem „verejnosť“ znamená „jednu alebo viaceru fyzických osôb alebo právnických osôb a v súlade s vnútroštátnym právnym poriadkom alebo praxou ich združenia, organizácie alebo skupiny“ ⁽⁷⁴⁾.
72. Ani článkom 9 ods. 2 Aarhuského dohovoru, ani ustanoveniami sekundárnych právnych predpisov EÚ sa však verejnosti neumožňuje bezpodmienečný prístup k spravodlivosti. V dohovore a právnych predpisoch sa zmluvným stranám a členským štátom umožňuje ukladať určité podmienky, a tým zabrániť všeobecnej aktívnej legitímácii v záležitostiach životného prostredia, ktorá by platila pre každého (*actio popularis*) ⁽⁷⁵⁾. Okrem toho, v Aarhuskom dohovore a sekundárnych právnych predpisoch EÚ, ktoré z neho vychádzajú, sa umožňuje diferenciacia práv v oblasti aktívnej legitímácie. Táto diferenciacia sa na jednej strane týka jednotlivcov, združení, organizácií a skupín a na strane druhej uznaných environmentálnych MVO.

2.3.1. Jednotlivci

V prípade jednotlivcov sa musí podmienka nevyhnutného preukázania porušenia práva alebo dostatočného záujmu, ktorá je predpokladom získania aktívnej legitímácie na napadnutie konkrétnej činnosti, vykladať a uplatňovať vzhľadom na povinnosť poskytnúť široký prístup k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia. K porušovaným právam môžu patriť procesné práva jednotlivca vyplývajúce z environmentálneho práva Únie (napr. práva na účasť verejnosti), ako aj hmotnoprávne práva, ktoré boli jednotlivcovi priznané (napr. právo na ochranu ľudského zdravia, vlastnícke práva).

73. Na základe článku 9 ods. 2 Aarhuského dohovoru, ako aj článku 11 smernice 2011/92/EÚ o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a článku 25 smernice 2010/75/EÚ o priemyselných emisiách, môžu zmluvné strany a členské štáty obmedziť prístup k súdom na tých jednotlivcov, ktorí preukážu buď dostatočný záujem, alebo porušenie práva. Doktrína „porušenia práva“ sa podrobnejšie vysvetľuje v oddiele C.2.5.3.

⁽⁷¹⁾ Pozri článok 25 smernice 2010/75/EÚ o priemyselných emisiách; článok 11 smernice 2011/92/EÚ o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a článok 23 smernice Seveso III (2012/18/EÚ).

⁽⁷²⁾ Vec C-243/15, LZ II.

⁽⁷³⁾ Pozri článok 2 ods. 5 Aarhuského dohovoru a článok 1 ods. 2 písm. d) a e) smernice 2011/92 o posudzovaní vplyvov na životné prostredie.

⁽⁷⁴⁾ Pozri článok 2 ods. 4 Aarhuského dohovoru.

⁽⁷⁵⁾ Pozri aj Príručku na uplatňovanie Aarhuského dohovoru, s. 199.

2.3.2. Environmentálne MVO s aktívnou legitímáciou *de lege*

2.3.2.1. Všeobecná zásada

Uznané environmentálne MVO majú aktívnu legitímáciu *de lege* na napadnutie rozhodnutí, úkonov alebo opomenutí subjektov verejného sektora týkajúcich sa konkrétnych činností, na ktoré sa vzťahujú požiadavky na účasť verejnosti podľa práva EÚ.

74. V článku 2 ods. 5 a článku 9 ods. 2 Aarhuského dohovoru a súvisiacich právnych predpisoch EÚ, ktorými tento dohovor nadobúda účinnosť, sa uznáva dôležitá úloha subjektov, ako sú environmentálne MVO, tým, že sa im poskytuje aktívna legitímácia *de lege*, ak spĺňajú príslušné požiadavky stanovené vo vnútroštátnom práve. V prípade týchto MVO sa podmienky na získanie aktívnej legitímácie na základe dostatočného záujmu alebo porušenia práva považujú za splnené ⁽⁷⁶⁾. Aktívna legitímácia *de lege* má vplyv nielen na prípustnosť nároku, ale aj na rozsah preskúmania, ktoré vykonáva vnútroštátny sudca (pozri oddiel C.3.2.2.2).
75. Súdny dvor objasnil rozsah požiadaviek vnútroštátneho práva, ktorých splnenie možno od MVO očakávať, aby túto aktívnu legitímáciu získali. Uviedol, že hoci pravidlá vymedzujúce tieto požiadavky stanovujú členské štáty, nesmú ich navrhovať tak, by sa MVO zabránilo vo využití práva chrániť na súde všeobecný záujem. Vnútroštátne pravidlá „musia [...] zaručiť široký prístup k spravodlivosti“ ⁽⁷⁷⁾.
76. Súdny dvor rozhodol, že vnútroštátne právne predpisy porušujú článok 11 smernice 2011/92/EÚ o posudzovaní vplyvov na životné prostredie, ak MVO nepovoľujú v zmysle článku 1 ods. 2 danej smernice obrátiť sa na súd a napadnúť rozhodnutie, ktorým sa povoľujú projekty „s pravdepodobným závažným vplyvom na životné prostredie“ na účely článku 1 ods. 1 danej smernice na základe porušenia pravidla vyplývajúceho z environmentálneho práva Únie, ktorého cieľom je ochrana životného prostredia, s odôvodnením, že daným pravidlom sa chránia iba záujmy verejnosti, a nie záujmy jednotlivcov ⁽⁷⁸⁾.
77. Toto odôvodnenie sa uplatňuje vo všetkých prípadoch, v ktorých ide o aktívnu legitímáciu *de lege*, t. j. v prípadoch patriacich do rozsahu pôsobnosti článku 9 ods. 2 Aarhuského dohovoru.

2.3.2.2. Osobitné kritériá aktívnej legitímácie *de lege*

Kritériá, ktoré musia environmentálne MVO splniť, aby mali nárok na aktívnu legitímáciu *de lege*, nesmú byť neprimerane náročné a mali byť zohľadňovať záujmy malých a miestnych MVO.

78. Vo vnútroštátnych pravidlách sa môžu vymedziť požiadavky, ktoré musia MVO splniť s cieľom získať nárok na aktívnu legitímáciu *de lege*. V judikatúre Súdneho dvora sa objasňuje miera prísnosti týchto pravidiel.

a) Aktívne v oblasti životného prostredia

79. Pôsobenie v oblasti životného prostredia pomáha zabezpečiť, že MVO má užitočné odborné poznatky a znalosti. Vo veci Djurgården Súdny dvor potvrdzuje, že „vnútroštátny zákon môže vyžadovať, aby takéto združenie, ktoré zamýšľa napadnúť súdnou cestou projekt, na ktorý sa vzťahuje smernica 85/337/EHS [teraz smernica 2011/92], malo sociálne ciele so vzťahom k ochrane prírody a životného prostredia“ ⁽⁷⁹⁾. Z tejto formulácie nemožno odvodiť, že Súdny dvor schválil požiadavku, že cieľom MVO musí byť výlučne ochrana životného prostredia. Zdá však prípustné, aby členské štáty od MVO vyžadovali, aby ochrana životného prostredia predstavovala ich prevažujúci alebo zásadný cieľ.

⁽⁷⁶⁾ Pozri článok 11 ods. 3 smernice 2011/92/EÚ o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a článok 9 ods. 2 Aarhuského dohovoru.

⁽⁷⁷⁾ Vec C-263/08, Djurgården, bod 45.

⁽⁷⁸⁾ Vec C-115/09, Bund für Umwelt und Naturschutz, bod 59.

⁽⁷⁹⁾ Vec C-263/08, Djurgården, bod 46.

b) Podmienka členstva

80. Počet členov MVO môže byť dôležitým ukazovateľom toho, že je aktívna. Vo veci Djurgården Súdny dvor skúmal požiadavku vnútroštátneho práva, podľa ktorého musí mať MVO určitý počet členov. Súdny dvor rozhodol, že požadovaný počet členov nemôže byť pevne stanovený na takej úrovni, ktorou sa zabraňuje dosiahnutiu cieľa uľahčenia prístupu k spravodlivosti.⁽⁸⁰⁾ Zdôraznila sa tým aj dôležitosť uľahčenia situácie pre miestne MVO, keďže tie môžu najčastejšie napádať menšie projekty, ktoré nemajú celoštátny alebo regionálny význam, ale napriek tomu môžu významne ovplyvniť životné prostredie⁽⁸¹⁾. Možno poznamenať, že nie všetky MVO, ktoré využívajú výhody legítimácie *de lege* v členských štátoch, fungujú na báze členstva. Niektoré z nich sú charitatívne nadácie. Z nárokov vznesených takýmito nadáciami vznikla dôležitá judikatúra Súdneho dvora.

c) Ďalšie kritériá

81. V praxi niektoré členské štáty vyžadujú, aby MVO splnili ďalšie kritériá na získanie aktívnej legítimácie *de lege*. Môžu sa týkať nezávislého alebo neziskového charakteru MVO alebo toho, aby mali vlastnú právnu subjektivitu podľa vnútroštátneho práva. Na ich základe sa môže ďalej vyžadovať, aby MVO dokázali, že majú dobrú finančnú základňu na presadzovanie cieľa podpory ochrany životného prostredia. Môžu spočívať aj v požiadavke na minimálne obdobie existencie pred získaním aktívnej legítimácie *de lege*. V tomto zmysle by sa malo zohľadňovať odôvodnenie Súdneho dvora vo veci Djurgården týkajúce sa požiadaviek na členstvo uvedených v predchádzajúcom odseku⁽⁸²⁾.

2.3.3. Nediskriminácia zahraničných MVO

Podmienky, ktoré musia splniť environmentálne MVO s cieľom získať aktívnu legítimáciu *de lege*, nesmú byť v porovnaní s domácimi MVO menej priaznivé pre zahraničné MVO.

82. Environmentálne MVO susedných členských štátov sa môžu chcieť zúčastniť na rozhodovacom procese o konkrétnej činnosti alebo sa do nej inak aktívne zapájať. Platí to najmä vtedy, ak má konkrétna činnosť vplyv na životné prostredie presahujúci hranice štátu. V článku 3 ods. 9 Aarhuského dohovoru sa stanovuje, že „verejnosť má [...] prístup k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia, a to bez ohľadu na štátnu príslušnosť, národnosť alebo bydlisko a v prípade právnickej osoby bez ohľadu na jej sídlo alebo skutočné miesto výkonu činnosti“. Keď sa teda zahraničná MVO snaží získať aktívnu legítimáciu, nesmie sa s ňou zaobchádzať menej priaznivo než s domácimi MVO, pokiaľ ide o podmienky, ktoré je potrebné splniť na získanie aktívnej legítimácie *de lege*.

83. V článku 3 ods. 9 sa zakazuje iba diskriminácia, členské štáty preto môžu od zahraničných MVO požadovať splnenie rovnakých podmienok, aké sa vzťahujú na domáce MVO. Tieto podmienky, a to najmä postup na získanie postavenia MVO s aktívnou legítimáciou *de lege*, však nesmú zahraničným MVO brániť získať uvedené postavenie alebo byť pre nich neprímerane zložité⁽⁸³⁾.

2.3.4. Iné združenia, organizácie a skupiny

Hoci iné združenia, organizácie a skupiny nemajú aktívnu legítimáciu *de lege*, môžu mať podľa vnútroštátneho práva aktívnu legítimáciu na rovnakom základe ako jednotlivci.

84. Ako sa už uviedlo, pojem „verejnosť“ znamená podľa Aarhuského dohovoru „jednu alebo viacero fyzických osôb alebo právnických osôb a v súlade s vnútroštátnym právnym poriadkom alebo praxou ich združenia, organizácie alebo skupiny“. Aj keď teda združenia, organizácie a skupiny nemajú nárok na aktívnu legítimáciu *de lege*, môžu mať nárok na aktívnu legítimáciu na rovnakom základe ako jednotlivci. Tým sa môže uľahčiť zlučovanie nárokov, ktoré by inak museli predkladať osobitne jednotliví žalobcovia, čo je výhodné pre dotknutú verejnosť (rozložením bremena súdneho konania), ako aj pre subjekt verejného sektora (znížením rizika riešenia viacerých samostatných napadnutí).

⁽⁸⁰⁾ Vec C-263/08, Djurgården, bod 47.

⁽⁸¹⁾ V tejto konkrétnej veci sa Súdny dvor domnieval, že požiadavka na členstvo na úrovni 2 000 členov nie je v súlade s cieľmi smernice 2011/92/EÚ o posudzovaní vplyvov na životné prostredie.

⁽⁸²⁾ Vec C-263/08, Djurgården, bod 47.

⁽⁸³⁾ Pozri aj bod 18 odporúčania 2013/396/EÚ o kolektívnom uplatňovaní nárokov na náhradu, v ktorom sa odporúča odlišný mechanizmus pridelovania právneho postavenia MVO od iného členského štátu. Tento mechanizmus je založený na uznaní postavenia udeleného v členskom štáte, v ktorom má MVO sídlo. Ide o výhodnejšiu zásadu než je zásada nediskriminácie predovšetkým vzhľadom na MVO z členských štátov, kde sú podmienky udelenia právneho postavenia menej prísne než v iných členských štátoch. Preto by v prípadoch, ktoré spadajú do rozsahu tak Aarhuského dohovoru, ako aj odporúčania, dodatočné uplatňovanie mechanizmu vzájomného uznávania postavení podľa odporúčania ešte väčšmi uľahčilo pôsobenie MVO.

2.3.5. Predchádzajúca účasť

Členské štáty nemôžu obmedziť aktívnu legitímáciu na napadnutie rozhodnutia subjektu verejného sektora na tú dotknutú verejnosť, ktorá sa zúčastnila predchádzajúceho správneho konania prijímania daného rozhodnutia.

85. Neúčasť na správnom konaní prijímania rozhodnutia môže byť problémom pre prípustnosť neskoršieho napadnutia daného rozhodnutia⁽⁸⁴⁾. V judikatúre Súdneho dvora sa zdôrazňuje úloha vnútroštátnych súdov pri ochrane hmotnoprávnych práv priznaných jednotlivcom a združeniam podľa práva Únie a zároveň to, že správne postupy a súdne konania slúžia rozdielnym účelom. Z rozhodnutia subjektu verejného sektora môže napríklad vyplynúť možné porušenie práva žalobcu na ochranu vlastného zdravia, a to bez ohľadu na procesné práva žalobcu.
86. V tomto zmysle vo veci Djurgarden Súdny dvor rozhodol, že pokiaľ ide o rozhodnutie týkajúce sa smernice 2011/92/EÚ o posudzovaní vplyvov na životné prostredie, „účasť na rozhodovacom konaní [...] je rozdielna a má iný účel ako opravný prostriedok, keďže tento môže byť prípadne podaný proti rozhodnutiu prijatému na záver tohto konania“⁽⁸⁵⁾. Preto „dotknutá verejnosť [...] musí mať právo podať opravný prostriedok proti rozhodnutiu, ktorým orgán patriaci do súdneho systému členského štátu rozhodol o žiadosti o povolenie projektu bez ohľadu na úlohu, ktorú mohla mať v rámci skúmania tejto žiadosti zúčastnením sa na konaní pred týmto orgánom a vyjadrením sa pri tejto príležitosti k veci“.

2.4. Žiadosti o konanie podľa pravidiel environmentálnej zodpovednosti

87. Smernica 2004/35/ES o environmentálnej zodpovednosti je okrem iného zameraná na podporu úlohy, ktorú fyzické a právnické osoby zohrávajú pri pomoci príslušným orgánom v oblasti riešenia situácií, v ktorých došlo k environmentálnym škodám, na ktoré sa vzťahujú pravidlá environmentálnej zodpovednosti⁽⁸⁶⁾. Fyzickým alebo právnickým osobám, ktoré takéto škody postihli, ktoré majú na škodu dostatočný záujem alebo ktorých právo bolo škodou porušené, umožňuje príslušnému vnútroštátnemu orgánu predložiť tvrdenia a žiadosti o prijatie potrebných opatrení. Predpokladá sa v nej, že určité MVO budú mať dostatočný záujem alebo práva, ktoré môžu byť porušené, preto ich oprávňuje na podanie žiadosti o konanie. Príslušný orgán musí prijať rozhodnutie týkajúce sa žiadosti o konanie⁽⁸⁷⁾.
88. Nárok na predloženie tvrdení a žiadosti o konanie sa formuluje tak, aby čo najviac vychádzal zo znenia článku 9 ods. 2 Aarhuského dohovoru a súvisiacich ustanovení smernice 2011/92/EÚ o posudzovaní vplyvov na životné prostredie. Osoby, ktoré majú nárok na predloženie tvrdení a žiadosti o konanie, majú nárok aj na napadnutie procesnej a hmotnoprávnej zákonnosti rozhodnutia, úkonu alebo nečinnosti príslušného orgánu, pokiaľ ide o predložené tvrdenia a žiadosť⁽⁸⁸⁾.
89. Podobnosť znenia, a to aj v prípade privilegovaného nároku environmentálnych MVO, znamená, že judikatúra Súdneho dvora týkajúca sa aktívnej legitímácie uvedenej v oddiele C.2.3 sa môže zohľadniť aj pri výklade smernice 2004/35/ES o environmentálnej zodpovednosti.

2.5. Iné predmety vecí, ako sú vnútroštátne vykonávacie právne predpisy, všeobecné regulačné akty, plány, programy a výnimky

2.5.1. Všeobecný základ pre aktívnu legitímáciu

Všeobecný základ pre aktívnu legitímáciu na napadnutie rozhodnutí, úkonov a opomenutí členských štátov v oblastiach, ktorých sa týka environmentálne právo Únie, sa stanovuje vo vnútroštátnom práve, ale musí sa vykladať jednotne s požiadavkami uvedenými v článku 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru a v článkoch 19 ods. 1 ZEÚ a 47 Charty základných práv.

⁽⁸⁴⁾ Pozri aj Príručku na uplatňovanie Aarhuského dohovoru, s. 195.

⁽⁸⁵⁾ Vec C-263/08, Djurgarden, bod 38.

⁽⁸⁶⁾ Tieto pravidlá obsahujú podrobné ustanovenia o „nápravných opatreniach“ týkajúcich sa environmentálnych škôd patriacich do rozsahu pôsobnosti smernice, pozri článok 7 smernice 2004/35/ES o environmentálnej zodpovednosti.

⁽⁸⁷⁾ Článok 12 smernice 2004/35/ES o environmentálnej zodpovednosti.

⁽⁸⁸⁾ Článok 13 smernice 2004/35/ES o environmentálnej zodpovednosti.

90. Podľa článku 19 ods. 1 ZEÚ, v ktorom sa kodifikuje zavedená zásada účinnej súdnej ochrany⁽⁸⁹⁾, sa vyžaduje: „Členské štáty ustanovia v oblastiach, na ktoré sa vzťahuje právo Únie, prostriedky nápravy potrebné na zabezpečenie účinnej právnej ochrany“. V článku 47 ods. 1 Charty základných práv, ktorým sú členské štáty viazané pri vykonávaní práva Únie dodržiavať, sa zároveň stanovuje, že „každý, koho práva a slobody zaručené právom Únie sú porušené, má za podmienok ustanovených v tomto článku právo na účinný prostriedok nápravy pred súdom“.
91. V osobitnej oblasti životného prostredia zmluvné strany na základe článku 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru zabezpečia, aby mala verejnosť po splnení kritérií stanovených vo vnútroštátnom práve (ak existujú) prístup k správnym postupom a súdnym konaniam s cieľom napadnúť úkony a opomenutia súkromných osôb a subjektov verejného sektora, ktoré sú v rozpore s ustanoveniami vnútroštátneho práva týkajúceho sa životného prostredia. Ako sa už uviedlo, vymedzenie pojmu „verejnosť“ zahŕňa aj environmentálne MVO.
92. Článok 9 ods. 3 je širší než článok 9 ods. 2 Aarhuského dohovoru, keďže zamýšľaným príjemcom aktívnej legitímácie je v tomto prípade „verejnosť“, čo je podľa vymedzenia v Aarhuskom dohovore širší pojem než „dotknutá verejnosť“. Článok 9 ods. 3 sa týka aj úkonov a opomenutí súkromných osôb, zatiaľ čo článok 9 ods. 2 sa obmedzuje na rozhodnutia, úkony a opomenutia subjektov verejného sektora⁽⁹⁰⁾. Na druhej strane sa v článku 9 ods. 3 zmluvným stranám ponecháva možnosť výberu medzi postupom správneho a súdneho preskúmania. Okrem toho sa v ňom neodkazuje na žiadne ďalšie kritériá prístupu ako porušenie práva alebo dostatočný záujem, ani environmentálnym MVO neposkytuje aktívnu legitímáciu *de lege*.
93. V dôsledku toho Súdny dvor vo veci LZ I objasnil, že článok 9 ods. 3 neobsahuje žiadnu jednoznačnú a konkrétnu povinnosť, ktorá by mohla priamo upravovať právne postavenie jednotlivcov, keďže podlieha prijatiu následných opatrení zmluvnými stranami.⁽⁹¹⁾ Súdny dvor však rozhodol aj o tom, že ustanovenia článku 9 ods. 3, hoci naformulované v širšom zmysle, sú určené na zabezpečenie účinnej ochrany životného prostredia⁽⁹²⁾ a že „nemožno si predstaviť, že by bol možný taký výklad ustanovení článku 9 ods.3 Aarhuského dohovoru, ktorý by spôsobil praktickú nemožnosť alebo veľkú obťažnosť výkonu práv zverených právom Únie.“⁽⁹³⁾
94. Na základe článku 216 ods. 2 ZFEÚ je Aarhuský dohovor súčasťou právneho poriadku EÚ⁽⁹⁴⁾. Požiadavky právneho poriadku EÚ, ktoré sú pre členské štáty pri vykonávaní článku 9 ods. 3 dohovoru záväzné, zahŕňajú jednotné uplatňovanie a výklad práva Únie. Kľúčovým mechanizmom, ktorým sa to má zabezpečiť, je možnosť a niekedy povinnosť vnútroštátnych súdov vyhľadať rozhodnutie Súdneho dvora podľa článku 267 ZFEÚ o platnosti alebo výklade konkrétnych požiadaviek práva Únie. To vyžaduje prístup k vnútroštátnym súdom.
95. Z uvedeného vyplýva, že členské štáty sú povinné priznávať aktívnu legitímáciu, aby sa zabezpečil prístup k účinnému prostriedku nápravy na ochranu procesných a hmotnoprávných práv priznaných environmentálnym právom Únie aj vtedy, ak príslušné environmentálne právne predpisy EÚ neobsahujú konkrétne ustanovenia v tejto záležitosti.

2.5.2. Aktívna legitímácia na ochranu procesných práv podľa environmentálneho práva Únie

Aktívna legitímácia sa musí priznať jednotlivcom a environmentálnym MVO, aby sa zabezpečilo dodržanie procedurálnych ustanovení EÚ o životnom prostredí, napríklad tých, v ktorých sa stanovujú rozhodovacie postupy za účasti verejnosti, ako je to napríklad pri postupoch týkajúcich sa plánov a programov.

96. Procesné práva sú mimoriadne dôležité v prípade plánov a programov. V mnohých environmentálnych právnych predpisoch EÚ sa vyžadujú, aby sa prijímali plány a programy, ktorými sa zabezpečí dosahovanie plánovaných

⁽⁸⁹⁾ Pozri napríklad vec C-432/05, Unibet, bod 37.

⁽⁹⁰⁾ Rozsah pôsobnosti tohto oznámenia pozri v oddiele A.

⁽⁹¹⁾ Vec C-240/09, LZ I, bod 45.

⁽⁹²⁾ Vec C-240/09, LZ I, bod 46.

⁽⁹³⁾ Vec C-240/09, LZ I, bod 49.

⁽⁹⁴⁾ Vec C-243/15, LZ II, bod 45.

cieľov v oblasti životného prostredia. Tieto dokumenty môžu slúžiť ako prostriedky na riadenie zásahov počas daného obdobia (napr. plány manažmentu povodia)⁽⁹⁵⁾ alebo stanovenie opatrení na riešenie konkrétnych problémov (napr. plány kvality ovzdušia na zníženie nadmerných úrovní znečistenia ovzdušia)⁽⁹⁶⁾. Okrem požiadavky na prijatie určitých druhov plánov a programov sa v environmentálnych právnych predpisoch EÚ stanovujú aj požiadavky na environmentálne hodnotenie plánov a programov (napr. plánov na využívanie pôdy), ktoré môžu mať podstatný vplyv na životné prostredie⁽⁹⁷⁾.

97. Vo väčšine dotknutých právnych predpisov sa predpokladá fáza povinných verejných konzultácií počas rozhodovacieho procesu. V tomto zmysle sa podľa článku 7 Aarhuského dohovoru vyžaduje verejná konzultácia o plánoch a programoch patriacich do jeho širokého rozsahu pôsobnosti. Na tomto základe sa možno bude musieť do plánov a programov týkajúcich sa životného prostredia, ktoré sú podľa práva Únie povinné, ale vzhľadom na ktoré sa nezavedli žiadne výslovné ustanovenia o účasti verejnosti, začleniť aj verejná konzultácia.
98. Aktívna legitímácia na napadnutie rozhodnutí, úkonov a opomenutí subjektov verejného sektora týkajúcich sa plánov a programov podľa článku 7 dohovoru sa môže vymedziť na základe judikatúry Súdneho dvora o účasti verejnosti. Podľa odôvodnenia rozhodnutia vo veci Kraaijeveld⁽⁹⁸⁾ (ktorá sa týkala projektu a nie plánu alebo programu) majú osoby oprávnené na účasť nárok požiadať o súdne preskúmanie dodržania požadovaného konania pri procese rozhodovania o pláne alebo programe.
99. V judikatúre Súdneho dvora sa uvádza, že aktívna legitímácia nie je relevantná len v prípade rozhodnutí, úkonov alebo opomenutí týkajúcich sa jednotlivých plánov a programov, ale aj v prípade vnútroštátnych právnych predpisov a všeobecných regulačných aktov, ktorými sa stanovujú procedurálne požiadavky pre dané plány a programy. Vo veci Terre Wallonne a Inter-Environnement Wallonie⁽⁹⁹⁾ Súdny dvor vskutku rozhodol, že akčný program požadovaný podľa smernice 91/676/EHS o dusičnanoch musí v zásade obsahovať aj strategické environmentálne hodnotenie (ktoré obsahuje verejnú konzultáciu) podľa smernice 2001/42/ES o strategickom environmentálnom hodnotení. Vnútroštátny súd v dôsledku toho zrušil platnosť častí vnútroštátneho predpisu, ktorým sa zavádzal akčný program pre dusičnany, pretože sa v ňom nestanovovalo vykonanie strategického environmentálneho hodnotenia. V následnej veci Inter-Environnement Wallonie Súdny dvor potvrdil správnosť zrušenia platnosti za týchto okolností⁽¹⁰⁰⁾.
100. Je nepochybné, že aktívna legitímácia na ochranu procesných práv môže byť prínosná pre jednotlivcov aj environmentálne MVO. Je to tak preto, že obe skupiny majú nárok na výkon týchto práv.

2.5.3. Aktívna legitímácia na ochranu hmotnoprávnych práv

Členské štáty musia zabezpečiť aktívnu legitímáciu na napadnutie najrôznejších druhov rozhodnutí, úkonov a opomenutí, aby sa zaistil výkon rozsiahleho súboru hmotnoprávnych práv.

101. Z judikatúry Súdneho dvora jednoznačne vyplýva, že aktívna legitímácia sa musí priznať jednotlivcom a environmentálnym MVO s cieľom chrániť ľudské zdravie prostredníctvom environmentálnych právnych predpisov EÚ, vlastnícke práva, ktorých sa týkajú ciele environmentálnych právnych predpisov EÚ, a v prípade environmentálnych MVO chrániť životné prostredie prostredníctvom požiadaviek environmentálnych právnych predpisov EÚ.
102. Uplatňovanie „doktríny o porušení práv“ (t. j. doktríny, ktorú dodržiavajú niektoré členské štáty, a podľa ktorej musí jednotlivec preukázať súdu porušenie svojho práva) predstavuje výzvy, pretože ochrana životného prostredia zvyčajne slúži všeobecnému verejnému záujmu a nie je zameraná na výslovné priznávanie práv jednotlivcom. Alternatívny prístup, podľa ktorého sa vyžaduje dostatočný záujem, predstavuje zrejme menšiu výzvu, ale mali by sa naň *mutatis mutandis* vzťahovať podobné pravidlá ako v prípade doktríny o porušení práv.
103. Súdny dvor potvrdil, že členské štáty vymedzujú to, čo predstavuje porušenie práva⁽¹⁰¹⁾. Takisto však objasnil, že znenie článku 11 ods. 3 smernice 2011/92/EÚ o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a druhého odseku článku 9 ods. 2 Aarhuského dohovoru znamená, že táto diskrečná právomoc sa môže využiť len vtedy, ak je

⁽⁹⁵⁾ Pozri článok 13 rámcovej smernice 2000/60/ES o vode.

⁽⁹⁶⁾ Pozri článok 23 smernice 2008/50/ES o kvalite ovzdušia.

⁽⁹⁷⁾ Pozri článok 4 smernice 2001/42/ES o strategickom environmentálnom hodnotení.

⁽⁹⁸⁾ Vec C-72/95, Kraaijeveld, bod 56.

⁽⁹⁹⁾ Spojené veci C-105/09 a C-110/09, Terre Wallonne a Inter-Environnement Wallonie.

⁽¹⁰⁰⁾ Vec C-41/11, Inter-Environnement Wallonie, bod 46.

⁽¹⁰¹⁾ Vec C-115/09, Bund für Umwelt und Naturschutz, bod 44.

potrebné splniť cieľ spočívajúci v zabezpečení širokého prístupu dotknutej verejnosti k spravodlivosti ⁽¹⁰²⁾. Okrem toho, diskrečná právomoc členských štátov v otázke stanovenia toho, čo predstavuje porušenie práva, nemôže nadmerne sťažovať ochranu práv priznaných právom Únie. Preto sa aktívna legitímácia členov dotknutej verejnosti, pokiaľ ide o rozhodnutia, úkony alebo opomenutia, ktoré patria do rozsahu pôsobnosti smernice 2011/92/EÚ o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a článku 9 ods. 2 Aarhuského dohovoru, nemôže vykladať reštriktívne ⁽¹⁰³⁾.

104. Súdny dvor potvrdil tieto práva v súvislosti s nasledujúcimi rozhodnutiami, úkonmi a opomenutiami subjektov verejného sektora: opomenutie subjektu verejného sektora vypracovať zo zákona povinný plán kvality ovzdušia ⁽¹⁰⁴⁾, prijaté národné plány znižovania emisií ⁽¹⁰⁵⁾ a udelenie výnimky podľa právnych predpisov o prírode. ⁽¹⁰⁶⁾ V judikatúre sa preto zdôrazňuje potreba, aby členské štáty a vnútroštátne súdy zabezpečili aktívnu legitímáciu na napadnutie najrôznejších druhov rozhodnutí, úkonov a opomenutí na základe rozsiahleho súboru hmotnoprávných práv.

2.5.4. Kritériá, ktoré musia splniť jednotlivci a MVO na získanie aktívnej legitímácie

Členské štáty môžu prijať kritériá, ktoré musia jednotlivci a MVO splniť s cieľom získať aktívnu legitímáciu, tieto kritériá však nesmú znemožňovať alebo nadmerne sťažovať výkon hmotnoprávných a procesných práv priznaných právom Únie.

105. Znením článku 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru („ak sú splnené podmienky uvedené v jej vnútroštátnom práve, ak sú nejaké,“) sa priznáva zmluvným stranám určitá miera diskrečnej právomoci pri stanovovaní kritérií pre aktívnu legitímáciu.

106. Členské štáty nie sú povinné udeliť aktívnu legitímáciu každému jednotlivcovi (*actio popularis*) alebo každej MVO. Podľa Príručky na uplatňovanie Aarhuského dohovoru by však všetky takéto kritériá mali byť v súlade s cieľmi dohovoru týkajúcimi sa zabezpečenia prístupu k spravodlivosti ⁽¹⁰⁷⁾. Strany nesmú ustanoviť „ak sú splnené podmienky uvedené v jej vnútroštátnom práve, ak sú nejaké,“ používať ako ospravedlnenie na zavádzanie alebo udržiavanie takých prísnych kritérií, aby fakticky odradili všetky alebo väčšinu environmentálnych organizácií od napádania úkonov alebo opomenutí, ktoré sú v rozpore s vnútroštátnym právom týkajúcim sa životného prostredia ⁽¹⁰⁸⁾. Ďalej platí, že v súlade so zásadou účinnosti nemôžu členské štáty prijímať kritériá, ktorými sa znemožňuje alebo nadmerne sťažuje výkon práv priznaných právom Únie.

107. Vhodné kritériá stanovené členskými štátmi v súvislosti s článkom 9 ods. 2 Aarhuského dohovoru budú vhodné aj v súvislosti s článkom 9 ods. 3. Na rozdiel od článku 9 ods. 2 sa však v článku 9 ods. 3 environmentálnym MVO aktívna legitímácia *de lege* výslovne nepriznáva. Z toho vyplýva otázka, či majú členské štáty nárok uplatňovať doktrínu o porušení práv bez toho, aby uznali skutočnosť, že MVO nebudú môcť preukázať porušenie práv tak ako jednotlivci. V tejto súvislosti a vzhľadom na úlohu environmentálnych MVO pri ochrane všeobecných záujmov v oblasti životného prostredia, ako sú kvalita ovzdušia a biodiverzita, musia členské štáty, ktoré uplatňujú doktrínu o porušení práv túto doktrínu uplatňovať tak, aby sa zabezpečila aktívna legitímácia environmentálnych MVO na napadnutie rozhodnutí, úkonov a opomenutí, ktoré sa tejto úlohy týkajú.

3. ROZSAH SÚDNEHO PRESKÚMANIA

3.1. Úvod

Rozsah súdneho preskúmania určuje, ako budú vnútroštátni sudcovia posudzovať zákonnosť napadnutých rozhodnutí, úkonov a opomenutí. Má dva aspekty. Prvý sa týka možných dôvodov na súdne preskúmanie, t. j. oblastí práva a právnej argumentácie, ktorá môže vzniknúť. Druhý sa týka intenzity kontroly (alebo normy preskúmania).

⁽¹⁰²⁾ Vec C-570/13, Gruber, bod 39, a vec C-115/09, Bund für Umwelt und Naturschutz, bod 44.

⁽¹⁰³⁾ Vec C-570/13, Gruber, bod 40.

⁽¹⁰⁴⁾ Vec C-237/07, Janecek.

⁽¹⁰⁵⁾ Spojené veci C-165 až C-167/09, Stichting Natuur en Milieu.

⁽¹⁰⁶⁾ Vec C-240/09, LZ I.

⁽¹⁰⁷⁾ Pozri Príručku na uplatňovanie Aarhuského dohovoru, s. 198.

⁽¹⁰⁸⁾ Pozri Príručku na uplatňovanie Aarhuského dohovoru, s. 198.

108. Rozsah súdneho preskúmania je kľúčovým prvkom účinného systému súdneho preskúmania, keďže určuje, ako budú vnútroštátni sudcovia posudzovať zákonnosť napadnutých rozhodnutí, úkonov a opomenutí. Má dva hlavné aspekty. Prvý sa týka oblastí práva a právnej argumentácie, ktorá môže byť použitá pri napadnutí, najmä ak má žalobca nárok dovoliť sa pri formulovaní žaloby všetkých príslušných ustanovení environmentálneho práva Únie. Tejto otázke sa venuje pozornosť v oddiele C.3.2. Druhý aspekt sa týka intenzity kontroly, ktorú majú uplatniť sudcovia pri posudzovaní zákonnosti, a venuje sa mu pozornosť v oddiele C.3.3.
109. Množstvo smerníc EÚ, v ktorých sa výslovne umožňuje prístup k spravodlivosti, obsahuje ustanovenia týkajúce sa rozsahu súdneho preskúmania ⁽¹⁰⁹⁾. Väčšina sekundárnych environmentálnych právnych predpisov však takéto ustanovenia neobsahuje a na pochopenie ich správneho rozsahu pôsobnosti je potrebné, ako v prípade aktívnej legitímácie, obrátiť sa na judikatúru Súdneho dvora.

3.2. Možné dôvody súdneho preskúmania

110. Tento aspekt je dôležitý najmä v tých jurisdikciách, ktoré priznávajú aktívnu legitímáciu iba na základe porušenia práv žalobcu. V nich sa možné dôvody súdneho preskúmania zvyčajne často obmedzujú na právne ustanovenia, ktorými sa priznávajú individuálne práva predstavujúce základ na dovolávanie sa aktívnej legitímácie. Tento aspekt sa týka aj obmedzení, na základe ktorých sa musia žalobcovia obmedziť na tvrdenia, ktoré vzniesli v predošlých správnych konaniach (preklúzia), alebo na základe ktorých sa žalobcom zabraňuje v zneužívaní súdnych konaní predkladaním irelevantných právnych tvrdení.

3.2.1. Konkrétne činnosti, na ktoré sa vzťahujú požiadavky na účasť verejnosti

111. Na túto kategóriu sa vzťahuje článok 9 ods. 2 Aarhuského dohovoru. Ako sa uviedlo, článok 9 ods. 2 je zameraný na poskytovanie prístupu k spravodlivosti v súvislosti s rozhodnutiami, úkonmi alebo opomenutiami týkajúcimi sa konkrétnych činností, na ktoré sa vzťahujú požiadavky na účasť verejnosti podľa článku 6 dohovoru.
112. Ako sa takisto uvidelo, v článku 9 ods. 2 sa členským štátom umožňuje obmedziť aktívnu legitímáciu u žalobcov, ktorí sú jednotlivcami, tak, že musia preukázať porušenie práva alebo dostatočný záujem. Vzhľadom na možné dôvody súdneho preskúmania to môže viesť k tomu, že sa s nárokmi jednotlivcov a environmentálnych MVO zaochádza rozdielne. Týka sa to najmä rozhodnutí, úkonov a opomenutí, ktoré sa týkajú smernice 2011/92/EÚ o posudzovaní vplyvov na životné prostredie, a smernice 2010/75/EÚ o priemyselných emisiách, hlavných sekundárnych právnych predpisov EÚ, ktorými nadobúda účinnosť článok 9 ods. 2. Vo veci LZ II ⁽¹¹⁰⁾ však Súdny dvor potvrdil, že rozsah pôsobnosti článku 6 Aarhuského dohovoru, a tým aj článku 9 ods. 2, je širší než rozsah pôsobnosti týchto smerníc EÚ.

3.2.1.1. Jednotlivci

Ak sú žaloby podané jednotlivcami prípustné iba za podmienky porušenia individuálneho práva, členský štát má takisto oprávnenie stanoviť, že na zrušenie správneho rozhodnutia vnútroštátnym súdom je potrebné, aby došlo k porušeniu individuálneho práva žalobcu.

113. Vo veci Komisia/Nemecko Súdny dvor rozhodol, že ak členský štát v súlade s ustanoveniami o prístupe k spravodlivosti podľa smernice 2011/92/EÚ o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a smernice 2010/75/EÚ o priemyselných emisiách obmedzí aktívnu legitímáciu jednotlivcov na situácie, keď došlo k porušeniu ich práv, „môže takisto stanoviť, že na zrušenie správneho rozhodnutia príslušným súdom je potrebné, aby došlo k porušeniu subjektívneho práva žalobcu“ ⁽¹¹¹⁾. Tento výklad sa môže uplatniť pri ďalších napadnutých rozhodnutiach, úkonoch a opomenutiach, na ktoré sa vzťahuje článok 9 ods. 2 Aarhuského dohovoru.
114. To znamená, že v režime porušenia práv môže vnútroštátny súd pri žiadostiach predložených jednotlivcami obmedziť svoje preskúmanie na ustanovenia, na základe ktorých má jednotlivec právny nárok na napadnutie.

⁽¹⁰⁹⁾ Článok 6 ods. 2 smernice 2003/4/ES o prístupe k informáciám o životnom prostredí; článok 13 smernice 2004/35/ES o environmentálnej zodpovednosti; článok 25 smernice 2010/75/EÚ o priemyselných emisiách; článok 11 smernice 2011/92/EÚ o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a článok 23 smernice Seveso III (2012/18/EÚ). Pozri aj odôvodnenie 27 smernice 2016/2284 o národných emisných stropoch, ktoré obsahuje osobitný odkaz na judikatúru Súdneho dvora v oblasti prístupu k spravodlivosti.

⁽¹¹⁰⁾ Vec C-243/15, LZ II.

⁽¹¹¹⁾ Vec C-137/14, Komisia/Nemecko, bod 32.

3.2.1.2. Uznané environmentálne MVO

V prípade žalôb patriacich do rozsahu pôsobnosti článku 9 ods. 2 Aarhuského dohovoru sa neobmedzujú právne dôvody, na ktoré sa môžu uznané environmentálne MVO odvolávať, a majú nárok dovoliť sa akéhokoľvek ustanovenia environmentálneho práva Únie.

115. Obmedzenie žalobných dôvodov uvedené v oddiele C.3.2.1.1 sa nevzťahuje na environmentálne MVO, ktoré spĺňajú kritériá stanovené vo vnútroštátnom práve na získanie aktívnej legitímácie *de lege*.
116. Vo veci Trianel Súdny dvor objasnil, že tieto MVO majú nárok dovoliť sa akéhokoľvek ustanovenia environmentálneho práva Únie s priamym účinkom na vnútroštátne právo, ktorým sa vykonáva právo Únie. Rozhodol, že pokiaľ „je prípustné, aby vnútroštátny zákonodarca obmedzil práva, ktorých porušenie môže byť uplatňované jednotlivcom v rámci žaloby [...], takéto obmedzenie samo osebe nemôže byť použité na združenie na ochranu životného prostredia, lebo by tým došlo k porušeniu cieľov článku 10a tretieho odseku, poslednej vety smernice 85/337“. ⁽¹¹²⁾
117. Znamená to, že environmentálna MVO, ktorá podala žalobu na základe aktívnej legitímácie *de lege*, má nárok dovoliť sa akéhokoľvek ustanovenia environmentálneho práva Únie, ktoré považuje za porušené.

3.2.2. Predmet vecí patriaci do rozsahu pôsobnosti článku 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru

Dôvody, ktoré sa skúmajú pri súdnych preskúmaniach patriacich do rozsahu pôsobnosti článku 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru, by sa mali týkať minimálne zákonných ustanovení, z ktorých vyplýva nárok žalobcu na aktívnu legitímáciu.

118. V článku 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru sa umožňuje aktívna legitímácia na napadnutie úkonov a opomenutí, ktorých sa netýka článok 9 ods. 1 alebo 2 Aarhuského dohovoru.

3.2.2.1. Jednotlivci

119. Na základe článku 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru majú členovia verejnosti prístup k súdnemu konaniu, ak spĺňajú kritériá stanovené vo vnútroštátnom práve. Preto môžu členské štáty na základe koncepcie porušenia práv obmedziť rozsah preskúmania na právne žalobné dôvody týkajúce sa práv, o ktorých žalobca tvrdí, že boli porušené.

3.2.2.2. Environmentálne MVO

120. V prípade neexistencie aktívnej legitímácie *de lege* majú environmentálne MVO minimálne nárok na súdne preskúmanie vzhľadom na zákonné ustanovenia, z ktorých vyplývajú žalovateľné práva a záujmy. Ako vyplýva z oddielov C.1 a 2, a najmä z rozsudku Súdneho dvora vo veci LZ II, environmentálne MVO majú široké právo na ochranu životného prostredia a dovolávanie sa povinností v oblasti životného prostredia pred vnútroštátnymi súdmi.

3.2.3. Preklúzia a iné obmedzenia

Rozsah preskúmania vnútroštátnym súdom nemožno obmedziť na námietky, ktoré už boli vznesené v lehote určenej počas správneho konania. Súdy však môžu za neprípustné vyhlásiť tvrdenia predložené zneužívajúcim spôsobom alebo v zlej viere.

121. Vo veci Komisia/Nemecko Súdny dvor rozhodol, že nie je možné obmedziť „rozsah súdneho preskúmania na námietky, ktoré už boli vznesené v lehote určenej počas správneho konania, ktoré viedlo k prijatiu rozhodnutia“. Súdny dvor odôvodnil svoje stanovisko tým, že poukázal na povinnosť zabezpečiť preskúmanie vecnej a procesnej zákonnosti napadnutého rozhodnutia v jeho celistvosti ⁽¹¹³⁾. Tento rozsudok sa týka rozhodnutí, úkonov a opomenutí, na ktoré sa vzťahuje článok 11 smernice 2011/92/EÚ o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a článok 25 smernice 2010/75/EÚ o priemyselných emisiách, a rozhodnutí, úkonov a opomenutí, na ktoré sa vzťahuje článok 9 ods. 2 Aarhuského dohovoru. Uplatňuje sa aj na úkony a opomenutia patriace do rozsahu pôsobnosti článku 9 ods. 3 dohovoru, pretože možno napadnúť aj ich vecnú a procesnú zákonnosť (pozri oddiel C.3.3.3).

⁽¹¹²⁾ Vec C-115/09, Bund für Umwelt und Naturschutz, bod 45.

⁽¹¹³⁾ Vec C-137/14, Komisia/Nemecko, bod 80.

122. Hoci sa preklúzia nepovoľuje, Súdny dvor uviedol, že vnútroštátny zákonodarca „môže stanoviť také konkrétne procesné pravidlá, ako je neprípustnosť tvrdenia uvedeného zneužívajúcim spôsobom a v zlej viere, ktoré predstavujú vhodné mechanizmy na zabezpečenie účinnosti súdneho konania“. ⁽¹¹⁴⁾ V tomto zmysle sú to členské štáty, ktoré stanovujú pravidlá, ktoré sú v súlade so všeobecnou požiadavkou na zabezpečenie súdneho preskúmania vecnej a procesnej zákonnosti rozhodnutí, úkonov a opomenutí.

3.3. Intenzita kontroly/normy preskúmania

Podľa článku 9 ods. 2 a článku 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru majú členské štáty zabezpečiť účinné súdne preskúmanie vecnej a procesnej zákonnosti rozhodnutí, úkonov a opomenutí patriacich do rozsahu pôsobnosti týchto ustanovení aj vtedy, ak sa v sekundárnych právnych predpisoch EÚ nenachádza výslovný odkaz na normu preskúmania, ktorý sa týka oboch týchto aspektov zákonnosti.

Kontrola by sa mala v prípade potreby rozšíriť na zákonnosť právnych predpisov a regulačných aktov, ktoré obmedzujú alebo poškodzujú procesné či hmotnoprávne práva.

123. Intenzita kontroly alebo norma preskúmania určujú mieru, do akej je vnútroštátny súd povinný posudzovať zákonnosť dotknutého rozhodnutia, úkonu alebo opomenutia. Koncepcie sa v jednotlivých členských štátoch do veľkej miery líšia. Môže ísť o zameranie na procesné otázky až po úplné preskúmanie napadnutých rozhodnutí, úkonov alebo opomenutí, pričom sudcovia môžu nahradiť zistenia správnych orgánov vlastným posúdením.
124. Intenzita kontroly alebo norma preskúmania nie sú v Aarhuskom dohovore ani v sekundárnych právnych predpisoch EÚ podrobne stanovené. Z judikatúry Súdneho dvora však vyplývajú určité minimálne požiadavky, ktoré je potrebné splniť, aby sa mohlo súdne preskúmanie považovať za účinné.

3.3.1. Žiadosti o informácie o životnom prostredí

Členské štáty musia zabezpečiť účinné súdne preskúmanie práva na získanie informácií o životnom prostredí, ktoré zahŕňa príslušné zásady a pravidlá práva Únie. Patria sem aj konkrétne podmienky, ktoré musí subjekt verejného sektora splniť na základe záväzných ustanovení EÚ o prístupe k informáciám o životnom prostredí.

125. Napadnutia rozhodnutí týkajúcich sa žiadostí o informácie o životnom prostredí patria do rozsahu pôsobnosti článku 9 ods. 1 Aarhuského dohovoru. Smernica 2003/4/ES o prístupe k informáciám o životnom prostredí obsahuje ustanovenia o prístupe k spravodlivosti ⁽¹¹⁵⁾, v ktorých sa zohľadňujú požiadavky článku 9 ods. 1. Stanovuje sa v nich, že členské štáty majú zabezpečiť každej osobe žiadajúcej o informácie podľa smernice prístup k súdnemu preskúmaniu pred súdom alebo iným nezávislým a nestranným orgánom ustanoveným zákonom, ktorý môže preskúmať úkony alebo opomenutia príslušného subjektu verejného sektora a ktorého rozhodnutia môžu byť konečné. Nestanovuje sa v nich však rozsah súdneho preskúmania požadovaného smernicou.
126. Vo veci East Sussex bol Súdny dvor požiadaný o výklad rozsahu preskúmania podľa smernice 2003/4/ES o prístupe k informáciám o životnom prostredí. Rozhodol, že „pri absencii konkrétnych predpisov Únie v tejto oblasti musí byť tento rozsah stanovený v právnom poriadku členských štátov pri dodržaní zásad ekvivalencie a efektivity“ ⁽¹¹⁶⁾. V konkrétnom kontexte ustanovení smernice o prístupe k spravodlivosti Súdny dvor objasnil, že účinné preskúmanie musí spĺňať cieľ stanovenia všeobecného režimu, ktorého cieľom je zabezpečiť, aby každá fyzická alebo právnická osoba z členského štátu Únie mala právo na prístup k informáciám o životnom prostredí, ktorými disponujú subjekty verejného sektora alebo ktoré sú pre ne uchovávané, bez toho, aby musela preukázať oprávnený záujem ⁽¹¹⁷⁾. Pokiaľ ide o napadnuté správne rozhodnutie uložiť žiadateľovi úhradu určitých trov za odpoveď na žiadosť o informácie, Súdny dvor vo veci East Sussex rozhodol, že vnútroštátny súd musí minimálne preskúmať, či boli splnené príslušné podmienky podľa smernice. ⁽¹¹⁸⁾

⁽¹¹⁴⁾ Vec C-137/14, Komisia/Nemecko, bod 81.

⁽¹¹⁵⁾ Článok 6 ods. 2.

⁽¹¹⁶⁾ Vec C-71/14, East Sussex, bod 53.

⁽¹¹⁷⁾ Vec C-279/12, Fish Legal and Shirley, bod 36.

⁽¹¹⁸⁾ Stanovené v článku 5 ods. 2.

3.3.2. Iný predmet veci, ako sú konkrétne činnosti vyžadujúce účasť verejnosti; environmentálna zodpovednosť; plány a programy; výnimky; vnútroštátne vykonávacie právne predpisy a regulačné akty

Judikatúra Súdneho dvora obsahuje usmernenie o vykonávaní kontroly rozhodnutí, úkonov a opomenutí podľa environmentálnych právnych predpisov EÚ.

3.3.2.1. Potreba kontrolovať procesnú a vecnú zákonnosť

127. V rámci súdneho preskúmania podľa článku 9 ods. 2 Aarhuského dohovoru a podľa sekundárnych právnych predpisov EÚ, ktorými sa dohovor transponuje, sa musí posúdiť vecná a procesná zákonnosť napadnutých rozhodnutí, úkonov a opomenutí. Ani v Aarhuskom dohovore, ani v sekundárnych právnych predpisov EÚ sa však neuvádza rozsah, v akom sa musí preskúmanie vecnej a procesnej zákonnosti realizovať.

128. Podobne sa ani v článku 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru neuvádza výslovná povinnosť stanoviť systém preskúmania, v rámci ktorého sa posudzuje vecná a procesná zákonnosť úkonu alebo opomenutia. V sekundárnych právnych predpisoch EÚ sa to výslovne uvádza iba v smernici 2004/35/ES o environmentálnej zodpovednosti. Napriek tomu sa v judikatúre Súdneho dvora, konkrétne vo veciach East Sussex a Janecek, uvádza, že zásada EÚ týkajúca sa účinného súdneho preskúmania vecnej a procesnej zákonnosti sa vzťahuje na úkony a opomenutia podľa článku 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru. Inak by nebolo možné zabezpečiť dostatočnú ochranu cieľov environmentálneho práva Únie a práv ním priznaných vnútroštátnymi súdmi. Podľa Príručky na uplatňovanie Aarhuského dohovoru je norma preskúmania, ktoré sa má uplatňovať podľa článku 9 ods. 3, rovnaká ako tá, ktorá sa uplatňuje podľa článku 9 ods. 2 dohovoru, čo znamená, že vnútroštátny súd by mal preskúmať vecnú aj procesnú zákonnosť ⁽¹¹⁹⁾.

129. Z judikatúry Súdneho dvora jednoznačne vyplýva, že preskúmanie obmedzené na procesnú zákonnosť nebude v súlade s povinnosťami vyplývajúcimi z článku 9 ods. 2 a súvisiacich sekundárnych právnych predpisov EÚ. Vo veci Komisia/Nemecko Súdny dvor rozhodol, že „samotný cieľ sledovaný článkom 11 smernice 2011/92 a článkom 25 smernice 2010/75 spočíva nielen v zabezpečení čo možno najširšieho prístupu k súdnemu preskúmaniu osobe podliehajúcej súdnej právomoci, ale aj v tom, že sa umožní, aby sa toto preskúmanie týkalo vecnej a procesnej zákonnosti celého napadnutého rozhodnutia“. ⁽¹²⁰⁾

130. Všeobecnejšie vo veci East Sussex ⁽¹²¹⁾ Súdny dvor rozhodol, že systém súdneho preskúmania zodpovedá zásade účinnosti, ak „umožňuje súdu, na ktorý je podaná žaloba o zrušenie takehoto rozhodnutia, aby v rámci preskúmania zákonnosti tohto rozhodnutia skutočne uplatnil príslušné zásady a predpisy práva Únie“.

131. Z veci East Sussex vyplýva záver, že aj keď sa norma preskúmania v práve Únie nešpecifikuje, preskúmanie sa musí vykonať tak, aby sa účinne dodržali práva a zabezpečilo dosiahnutie cieľov príslušných právnych predpisov EÚ.

3.3.2.2. Procesná zákonnosť

132. V Príručke na uplatňovanie Aarhuského dohovoru sa procesná nezákonnosť vymedzuje ako prípad, keď subjekt verejného sektora porušil zákonom stanovené postupy ⁽¹²²⁾.

133. Procesné nedostatky, ktoré môžu viesť k nezákonnosti rozhodnutia, úkonu alebo opomenutia, môžu súvisieť s 1. právomocou orgánu prijať predmetné rozhodnutie alebo úkon; 2. povinným postupom stanoveným pre rozhodovací proces (napr. verejnou konzultáciou alebo vykonaním posúdenia vplyvu na životné prostredie), alebo 3. formou, akou sa rozhodnutie, úkon alebo opomenutie vykonáva.

134. Zatiaľ čo body 1 a 3 zvyčajne určujú členské štáty na základe svojej procesnej autonómie, bod 2 sa skôr určí v práve Únie na základe povinných požiadaviek na účasť verejnosti stanovených v Aarhuskom dohovore a súvisiacich sekundárnych právnych predpisoch EÚ. V smernici 2011/92/EÚ o posudzovaní vplyvov na životné prostredie sa napríklad stanovujú formálne požiadavky na verejnú konzultáciu, ktoré musí subjekt verejného sektora splniť pri vykonávaní posúdenia vplyvu na životné prostredie. Splnenie týchto požiadaviek je základným predpokladom na zabezpečenie účinnej účasti verejnosti v rozhodovacom procese. V dôsledku toho by mal

⁽¹¹⁹⁾ Príručka na uplatňovanie Aarhuského dohovoru, s. 199.

⁽¹²⁰⁾ Vec C-137/14, Komisia/Nemecko, bod 80 (pridaný dôraz).

⁽¹²¹⁾ Vec C-71/14, East Sussex, bod 58.

⁽¹²²⁾ Pozri stranu 196.

vnútroštátny súd uplatňujúci uvedenú koncepciu mať právomoc preskúmať súlad s týmito formálnymi požiadavkami a rozhodnúť o primeraných prostriedkoch nápravy v prípade zistených nedostatkov. V prípade povinných formálnych požiadaviek nemá subjekt verejného sektora diskrečnú právomoc.

135. Kontrola procesnej zákonnosti sa môže týkať rozsahu legitimizácie nezákonných opatrení súkromnej strany alebo subjektu verejného sektora. Súdny dvor povoľuje možnosť legitimizácie, jej využitie však podmieňuje ⁽¹²³⁾. Vo veci Križan bol Súdny dvor v súvislosti s postupom povoľovania skládky požiadaný o zváženie rozsahu odstránenia chyby, ktorú spôsobil subjekt verejného sektora (konkrétne chyby spočívajúcej v nesprístupnení určitých informácií v postupe schvaľovania skládky) vo fáze odvolania v správnom konaní voči rozhodnutiu daného subjektu. Súdny dvor potvrdil, že legitimizácia je možná za predpokladu, že vo fáze odvolania sú naďalej možné všetky požadované možnosti a riešenia ⁽¹²⁴⁾. O tejto záležitosti mal rozhodnúť vnútroštátny súd ⁽¹²⁵⁾.

3.3.2.3. Vecná zákonnosť

136. V Príručke na uplatňovanie Aarhuského dohovoru sa vecná nezákonnosť vymedzuje ako prípad porušenia podstaty práva ⁽¹²⁶⁾.

a) Skutková podstata

137. Prvý aspekt preskúmania vecnej zákonnosti sa týka skutkovej podstaty. Zhromažďuje ju správny orgán, počas verejnej konzultácie sa môže meniť a príslušný orgán na jej základe rozhoduje o tom, či prijme rozhodnutie alebo opatrenie, s čím súhlasom a akým odôvodnením. Ak je skutková podstata neúplná, nesprávna alebo nesprávne interpretovaná, chyba má priamy dôsledok na kvalitu prijatého správneho rozhodnutia a môže ohroziť ciele environmentálneho práva Únie.
138. Vo veci East Sussex Súdny dvor potvrdil, že v prípade neexistencie pravidiel EÚ sa podrobné procesné pravidlá upravujúce opatrenia na ochranu práv, ktoré jednotlivcom vyplývajú z práva Únie, stanovujú v právnom systéme jednotlivých členských štátov. V tomto zmysle nesmie byť prakticky znemožnený ani nadmerne sťažený výkon práv priznaných právom Únie (zásada účinnosti). ⁽¹²⁷⁾
139. Od vnútroštátnych súdov sa vo všeobecnosti nevyžaduje vlastné zhromažďovanie informácií ani skutkové vyšetrovania. S cieľom zabezpečiť účinné preskúmanie dotknutých rozhodnutí, úkonov a opomenutí sa musí pri skúmaní skutkovej podstaty na zabezpečenie výkonu práva žalobcu na podanie žiadosti o účinné preskúmanie skutkovej podstaty uplatniť minimálna norma. Ak by vnútroštátny súd nikdy nemohol preskúmať skutkovú podstatu, na ktorej správny orgán založil svoje rozhodnutie, môže sa tým už na začiatku zabrániť žalobcovi v predložení účinného a potenciálne odôvodneného nároku.

b) Posúdenie podstaty rozhodnutia, úkonu alebo opomenutia

140. Správne rozhodovacie subjekty majú zvyčajne pri dosahovaní záverov vyplývajúcich zo skutkovej podstaty veci a platných právnych predpisov širokú diskrečnú právomoc. Súdny dvor uznáva, že obmedzené preskúmanie podstaty rozhodnutia, úkonu alebo opomenutia môže byť v súlade s právom Únie. Ako sa už uviedlo, Súdny dvor vo veci East Sussex rozhodol, že hoci obmedzené súdne preskúmanie *per se* nadmerne nestážuje výkon práv priznaných právom Únie, musí minimálne umožňovať súdu, na ktorý je podaná takáto žaloba, aby skutočne uplatňoval príslušné zásady a pravidlá práva Únie. ⁽¹²⁸⁾
141. Znamená to, že uplatnená norma preskúmania musí zabezpečiť ochranu dotknutých cieľov a rozsahu pôsobnosti práva Únie. Musí sa takisto zohľadniť rozsah diskrečnej právomoci rozhodovacieho subjektu pri hodnotení skutkovej podstaty a vypracúvaní záverov a zistení, ktoré z nej vyplývajú.
142. V judikatúre Súdneho dvora sa poskytuje objasnenie toho, ako by vnútroštátni sudcovia mali kontrolovať diskrečnú právomoc subjektov verejného sektora v určitých konkrétnych súvislostiach.

⁽¹²³⁾ Vo veci C-215/06, Komisia/Írsko, Súdny dvor v bode 57 rozhodol, že „aj keď právo Spoločenstva nemôže brániť tomu, aby platné vnútroštátne pravidlá umožnili v určitých prípadoch legitimizovať operácie alebo akty, ktoré sú v rozpore s týmito pravidlami, takáto možnosť by mala byť podriadená podmienke, že dotknutým osobám neumožní obísť pravidlá Spoločenstva alebo ich neuplatniť, a mala by mať výnimočnú povahu.“

⁽¹²⁴⁾ Vec C-416/10, Križan, body 87 – 91.

⁽¹²⁵⁾ Vec C-416/10, Križan, bod 91.

⁽¹²⁶⁾ Pozri stranu 196.

⁽¹²⁷⁾ Vec C-71/14, East Sussex, bod 52.

⁽¹²⁸⁾ Vec C-71/14, East Sussex, bod 58.

143. V súvislosti so smernicou 2011/92/EÚ o posudzovaní vplyvov na životné prostredie sa v rozsudkoch Súdneho dvora vo veciach Mellor a Gruber ⁽¹²⁹⁾ stanovuje, že rozhodnutie prijaté správnym orgánom o nevykonaní posúdenia vplyvov projektu na životné prostredie môže člen dotknutej verejnosti napadnúť pred vnútroštátnym súdom. Účinné súdne preskúmanie sa musí konkrétne týkať zákonnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia zo zisťovacieho konania (screeningu) ⁽¹³⁰⁾. Rieši sa aj otázka, či je pravdepodobné, že projekt bude mať závažný účinok na životné prostredie. Ďalej vzhľadom na tú istú smernicu Súdny dvor vo veci Komisia/Nemecko rozhodol, že členský štát nemôže obmedziť rozsah súdneho preskúmania na otázku, či bolo rozhodnutie o nevykonaní posúdenia vplyvov na životné prostredie platné. Zistil, že vylúčením tejto uplatniteľnosti súdneho preskúmania v prípadoch, keď sa takéto posúdenie vplyvov na životné prostredie síce vykonalo, ale s chybami, prípadne so závažnými chybami, by boli ustanovenia smernice týkajúce sa účasti verejnosti v postate zbavené potrebného účinku ⁽¹³¹⁾.
144. V súvislosti s článkom 6 ods. 3 smernice 92/43/EHS o biotopoch Súdny dvor vo veci Waddenzee ⁽¹³²⁾ rozhodol, že príslušné subjekty verejného sektora môžu povoliť v chránenom území sústavy Natura 2000 iba takú činnosť, ktorá pri zohľadnení záverov príslušného posúdenia a nad všetku vedeckú pochybnosť vzhľadom na ciele ochrany územia nebude mať škodlivé účinky na integritu lokality. To znamená, že vnútroštátny sudca posudzujúci rozhodnutie, ktorým sa takéto činnosť povoľuje, musí určiť, či sú vedecké dôkazy, ktorých sa dovoľáva subjekt verejného sektora, nad všetku dôvodnú pochybnosť.
145. Vnútroštátny sudca bude možno preto musieť zohľadniť relevantné vedecké dôkazy, z ktorých zvyčajne vychádzajú environmentálne opatrenia. Zo znenia rozhodnutia vo veci Waddenzee vyplýva, že zisťovanie existencie dôvodnej pochybnosti je objektívne a vnútroštátny súd ho nemôže považovať za subjektívne a založené výlučne na diskrečnej právomoci subjektu verejného sektora.
146. V súvislosti s požiadavkou na vypracovanie plánov kvality ovzdušia podľa právnych predpisov o kvalite okolitého ovzdušia Súdny dvor vo veci Janecek poznamenal, že „aj keď členské štáty v tomto prípade disponujú voľnou úvahou, článok 7 ods. 3 smernice 96/62 obsahuje obmedzenia jej výkonu, pričom týchto obmedzení sa možno dovoľávať pred vnútroštátnymi súdmi (pozri v tomto zmysle rozsudok z roku 1996, Kraaijeveld a i., C-72/95, Zb. s. I-5403, bod 59) a týkajú sa súladu medzi opatreniami, ktoré musí akčný plán obsahovať, a cieľom spočívajúcim v znížení rizika prekročenia a v obmedzení jeho trvania, berúc do úvahy rovnováhu, ktorá sa musí medzi týmto cieľom a rôznymi dotknutými verejnými a súkromnými záujmami zabezpečiť“ ⁽¹³³⁾. V tomto rozsudku tak Súdny dvor predpokladá, že kontrola, ktorú vykonáva vnútroštátny sudca, by sa mala rozšíriť aj na primeranosť opatrení s ohľadom na príslušné dotknuté záujmy v danej veci. Podobne v súvislosti s požiadavkou, aby členské štáty vypracovali programy na zníženie emisií určitých znečisťujúcich látok tak, aby boli v súlade s emisnými stropmi stanovenými v smernici 2016/2284 o národných emisných stropoch ⁽¹³⁴⁾, Súdny dvor vo veci Stichting Natuur en Milieu rozhodol, že súdna kontrola by sa mala rozšíriť na zisťovanie toho, či národné programy obsahujú vhodné a súdržné politiky a opatrenia na zníženie emisií na úrovne emisných stropov ⁽¹³⁵⁾.
147. Zároveň je intenzita súdnej kontroly, ktorú Súdny dvor predpokladá vo veciach Janecek a Stichting Natuur en Milieu, dôležitá v oblastiach právnych predpisov EÚ o vode a odpade, v ktorých zohrávajú pri dosahovaní cieľov v oblasti životného prostredia kľúčovú úlohu požiadavky na príslušné subjekty verejného sektora týkajúce sa vypracovania plánov a programov.
148. Vo veci Stichting Natuur en Milieu Súdny dvor uviedol všeobecnú povinnosť členských štátov zdržať sa prijímania opatrení, či už všeobecných alebo konkrétnych, ktorými by sa zásadne poškodilo dosahovanie cieľa smernice ⁽¹³⁶⁾. Je to dôležité v prípade, ak sa pred vnútroštátnym sudcom argumentuje tým, že rozhodnutie zamerané na výkon environmentálneho práva Únie poškodí výkon iného rozhodnutia.
149. Uvedené veci a vec East Sussex majú spoločný význam špecifík jednotlivých právnych predpisov EÚ a správny výklad práva Únie počas rozhodovacieho procesu. Väčšina uvedenej judikatúry vychádza z prejudiciálnych konaní

⁽¹²⁹⁾ Vec C-570/13, Gruber, body 42 – 50.

⁽¹³⁰⁾ Vec C-75/08, Mellor, bod 59.

⁽¹³¹⁾ Vec C-137/14, Komisia/Nemecko, bod 48; a vec C-72/12, Altrip, bod 37.

⁽¹³²⁾ Vec C-127/02, Waddenzee, bod 59.

⁽¹³³⁾ Vec C-237/07 Janecek, bod 46.

⁽¹³⁴⁾ Predtým 2001/81/ES.

⁽¹³⁵⁾ Veci C-165 až C-167/09, Stichting Natuur en Milieu.

⁽¹³⁶⁾ Veci C-165 to C-167/09, Stichting Natuur en Milieu, body 78 a 79.

vnútroštátnych súdov, ktoré boli zamerané na overenie toho, či správny rozhodovací subjekt správne interpretoval právo Únie. V tejto súvislosti je takisto dôležité pripomenúť, že vnútroštátne súdy sú povinné uplatňovať príslušné právo Únie *ex officio*, a to bez ohľadu na to, čoho sa strany konania dovolávajú, ak musia podľa vnútroštátneho práva vznášať právne otázky vyplývajúce zo záväzných domácich pravidiel, ktoré nevzniesli strany ⁽¹³⁷⁾.

150. Zásada proporcionality je dôležitá aj pri zohľadňovaní špecifik environmentálnych právnych predpisov EÚ ⁽¹³⁸⁾.

c) *Kontrola vnútroštátnych právnych predpisov a regulačných aktov*

151. Ako je uvedené v oddiele C.1.2, environmentálne právne predpisy EÚ na ochranu verejných záujmov vrátane záujmu o účasť verejnosti budú do istej miery závisieť od vnútroštátneho vykonávania právnych predpisov a všeobecných regulačných aktov. Nemožno vylúčiť, že samotné legislatívne a regulačné akty budú niekedy chybné a prísnejšie v otázke uznávania práv uvedených v oddiele C.1, než si to vyžadujú dotknuté environmentálne právne predpisy EÚ. Chybné vnútroštátne vykonávajúce právne predpisy a regulačné akty môžu mať za následok nejednotné uplatňovanie environmentálneho práva Únie, preto Súdny dvor uznáva, že za určitých okolností je potrebné zabezpečiť ich preskúmanie.

152. Z rozsahu pôsobnosti Aarhuského dohovoru sú vyňaté legislatívne akty ⁽¹³⁹⁾ a z rozsahu pôsobnosti smernice 2011/92/EÚ o posudzovaní vplyvov na životné prostredie sú vyňaté „projekty, ktorých podrobnosti boli prijaté osobitnými vnútroštátnymi právnymi predpismi“. Vo veciach Boxus a Solvay však Súdny dvor potvrdil, že vnútroštátne súdy musia byť pripravené kontrolovať vnútroštátne legislatívne akty, aby sa zabezpečilo, že spĺňajú podmienky, na základe ktorých sú vylúčené z požiadaviek na posudzovanie vplyvov na životné prostredie. Tieto veci sa týkali vnútroštátnych právnych predpisov, ktorými sa pôvodne stanovovali požiadavky týkajúce sa konkrétnych prvkov leteckej a železničnej infraštruktúry bez ohľadu na zvyčajné správne konanie. Súdny dvor sa domnieval, že výnimka týkajúca sa legislatívnych aktov sa uplatňuje iba vtedy, ak sú splnené určité podmienky, a zistil, že príslušné ustanovenia o prístupe k spravodlivosti z Aarhuského dohovoru a smernice 2011/92/EÚ o posudzovaní vplyvov na životné prostredie stratia účinnosť, ak samotná skutočnosť, že projekt bol prijatý legislatívnym aktom, zabezpečí jeho imunitu voči preskúmaniu, ktorého cieľom by bolo napadnúť vecnú a procesnú zákonnosť ⁽¹⁴⁰⁾. Vnútroštátne súdy sú preto povinné preskúmať, či boli splnené podmienky, ktorými sa odôvodňuje vylúčenie ⁽¹⁴¹⁾.

153. Vo veci Inter-Environnement Wallonie Súdny dvor zdôraznil dôležitosť kontroly legislatívnych aktov vnútroštátnymi súdmi s cieľom zabezpečiť plnenie požiadaviek environmentálneho práva Únie v oblasti plánov a programov ⁽¹⁴²⁾. Vo veci Stadt Wiener Neustadt Súdny dvor odkazuje na úlohu vnútroštátneho súdu pri zisťovaní súladu vnútroštátnych právnych predpisov so smernicou 2011/92/EÚ o posudzovaní vplyvov na životné prostredie, pokiaľ ide o legitimizáciu nezákonných opatrení ⁽¹⁴³⁾. V tejto veci rozhodol, že právo Únie vylučuje vnútroštátne právne predpisy, v ktorých sa stanovuje, že v prípade niektorých projektov, ktoré neboli nikdy predmetom posúdenia, sa má posúdenie vplyvov na životné prostredie považovať za vykonané. Uviedol, že takéto právne predpisy by mohli zmať možnosť získať účinný prostriedok nápravy za primeraných podmienok ⁽¹⁴⁴⁾.

d) *Posúdenie platnosti aktov prijatých inštitúciami a orgánmi EÚ*

154. V článku 267 ZFEÚ sa poskytujú prostriedky, na základe ktorých môžu vnútroštátne súdy zasielať Súdnemu dvoru otázky týkajúce sa platnosti právnych predpisov a aktov EÚ. Využitie tejto možnosti sa uvádza vo veci Standley,

⁽¹³⁷⁾ Pozri vec C-72/95, Kraaijeveld, bod 57.

⁽¹³⁸⁾ V spojených veciach C-293/12, Digital Rights Ireland Ltd, a C-594/12 o pravidlách všeobecného uchovávaní metaúdajov komunikácie Súdny dvor v bode 47 uviedol, že „v súvislosti so súdnou kontrolou splnenia týchto podmienok, keďže ide o zásahy do základných práv, môže byť rozsah voľnej úvahy normotvorcu Únie obmedzený na základe niekoľkých kritérií, ako sú predovšetkým dotknutá oblasť, povaha dotknutého práva zaručeného Chartou, povaha a závažnosť zásahu, ako aj jeho účel“.

⁽¹³⁹⁾ Je to preto, že z vymedzenia pojmu „subjekt verejného sektora“ v článku 2 ods. 2 Aarhuského dohovoru sa vylučujú orgány alebo inštitúcie vykonávajúce súdnu alebo zákonodarnú moc.

⁽¹⁴⁰⁾ Spojené veci C-128/09 až C-131/09, C-134/09 a C-135/09, Boxus, bod 53.

⁽¹⁴¹⁾ Spojené veci C-128/09 až C-131/09, C-134/09 a C-135/09, Boxus.

⁽¹⁴²⁾ Vec C-41/11, Inter-Environnement Wallonie, body 42 až 47.

⁽¹⁴³⁾ Vec C-348/15, Stadt Wiener Neustadt, bod 38.

⁽¹⁴⁴⁾ Vec C-348/15, Stadt Wiener Neustadt, body 47 a 48.

v ktorej po zaslaní otázok vnútroštátneho súdu Súdny dvor okrem iného preskúmal platnosť smernice 91/676/EHS o dusičnanoch, pokiaľ ide o zásadu „znečisťovateľ platí“ stanovenú v článku 191 ZFEÚ⁽¹⁴⁵⁾. Podobne vo veci Safety Hi Tech Súdny dvor preskúmal platnosť nariadenia č. 3093/94 o ozónovej vrstve [teraz č. 2037/2000], pokiaľ ide o ustanovenie článku 191 ZFEÚ, že environmentálna politika EÚ sa má zameriavať na vysokú úroveň ochrany životného prostredia⁽¹⁴⁶⁾. Vo veci Eco-Emballages SA, ktorá okrem iného obsahuje aj otázku týkajúcu sa platnosti smernice Komisie prijatú v rámci smernice 94/62/ES o odpadoch z obalov, sa ukazuje, ako sa môže článok 267 ZFEÚ použiť v súvislosti s doplňujúcim aktom prijatým na úrovni EÚ⁽¹⁴⁷⁾.

4. ÚČINNÉ PROSTRIEDKY NÁPRAVY

4.1. Úvod

Na každý orgán členského štátu sa vzťahuje všeobecná požiadavka zrušiť nezákonné dôsledky porušenia environmentálneho práva Únie. Členské štáty sa takisto musia zdržať prijímania opatrení, ktoré môžu závažne ohroziť dosahovanie výsledku stanoveného v environmentálnom práve Únie. Členské štáty majú v oblasti účinných prostriedkov nápravy diskrečnú právomoc, ak dodržia zásady ekvivalencie a účinnosti.

155. Vo všeobecnosti nestačí, aby sa pri súdnom preskúmaní určilo, či je konkrétne rozhodnutie, úkon alebo opomenutie zákonné. Vnútroštátne súdy takisto budú musieť zvážiť účinné prostriedky nápravy (niekedy označované ako opatrenia) pre prípady, pri ktorých sa konanie subjektu verejného sektora posúdi ako v rozpore s právom Únie. Súdny dvor zo zásady spolupráce v dobrej viere, ktorá je v súčasnosti stanovená v článku 4 ods. 3 ZFEÚ, odvodil požiadavku, aby každý orgán členského štátu zrušil nezákonné dôsledky porušenia práva Únie⁽¹⁴⁸⁾. Povinnosť spolupráce si vyžaduje aj predchádzanie porušeniam pred tým, než sa vyskytnú, pretože členské štáty sú povinné zdržať sa prijímania opatrení, ktorými sa závažne ohrozuje dosahovanie výsledkov stanovených v environmentálnom práve Únie⁽¹⁴⁹⁾. V právnych systémoch členských štátov sa preto musia stanovovať účinné prostriedky nápravy, ktoré sú s týmito požiadavkami v súlade.
156. Podrobné procesné pravidlá platné pre účinné prostriedky nápravy sú podľa zásady procesnej autonómie členských štátov záležitosťou vnútroštátneho právneho poriadku jednotlivých členských štátov. To znamená, že nemôžu byť menej priaznivé než pravidlá, ktorými sa upravujú podobné vnútroštátne situácie (zásada ekvivalencie), a že prakticky neznemožňujú ani nadmerne nestážujú výkon práv priznaných právnym poriadkom EÚ (zásada účinnosti)⁽¹⁵⁰⁾. Pokiaľ ide o druhú uvedenú zásadu, Súdny dvor sa odvoláva aj na normy odvodené z článku 47 ods. 1 Charty základných práv EÚ, v ktorom sa zakotvuje právo na účinný prostriedok nápravy⁽¹⁵¹⁾.
157. Na účinné prostriedky nápravy sa odkazuje aj v Aarhuskom dohovore. V článku 9 ods. 4 sa vyžaduje, aby súdne preskúmanie na napadnutie rozhodnutí, úkonov a opomenutí poskytovalo primerané a účinné prostriedky nápravy, a to v prípade potreby vrátane „súdneho príkazu ukladajúceho povinnosť zdržať sa určitého konania“. Táto požiadavka dopĺňa požiadavky článku 9 ods. 1, 2 a 3 Aarhuského dohovoru.

4.2. Prostriedky nápravy v prípade menších procesných chýb

V prípade menších procesných chýb sa nevyžadujú prostriedky nápravy, ak sa dá bez toho, aby to predstavovalo záťaž pre žiadateľa o súdne preskúmanie, dospieť k záveru, že nemajú vplyv na napadnuté rozhodnutie.

158. Vo veci Altrip, ktorá sa týkala otázok výkladu vyplývajúcich z údajných nezrovnalostí pri posúdení vplyvov na životné prostredie, ktoré sa vykonalo pre navrhovaný systém protizáplavových nádrží, Súdny dvor uviedol, že

⁽¹⁴⁵⁾ C-293/97, Standley, body 51 a 52.

⁽¹⁴⁶⁾ C-284/95, Safety Hi Tech, body 33 až 61.

⁽¹⁴⁷⁾ Spojené veci C-313/15 a C-530/15, Eco-Emballages SA.

⁽¹⁴⁸⁾ Vec C-201/02, Wells, body 64 – 65.

⁽¹⁴⁹⁾ Vec C-129/96, Inter-Environnement Wallonie, bod 45.

⁽¹⁵⁰⁾ Vec C-201/02, Wells, bod 67, a vec C-420/11, Leth, bod 38.

⁽¹⁵¹⁾ Vec C-71/14, East Sussex, bod 52.

„nemožno spochybniť, že nie každá procesná vada má nevyhnutne vplyv na znenie takéhoto rozhodnutia.“⁽¹⁵²⁾ Rozhodol, že účinné prostriedky nápravy, ako je zrušenie, nie sú potrebné, ak by bolo napadnuté rozhodnutie rovnaké aj bez uvedenej procesnej chyby⁽¹⁵³⁾. Rozhodol však takisto, že od žiadateľa o súdne preskúmanie nemožno vyžadovať dokazovanie príčinnej súvislosti medzi procesnou chybou a napadnutým rozhodnutím⁽¹⁵⁴⁾. Naopak, skutočnosť, že procesná chyba nemala na výsledok žiadny vplyv, musia dokázať iné strany.⁽¹⁵⁵⁾

4.3. Pozastavenie, zrušenie alebo anulovanie nezákonných rozhodnutí alebo úkonov vrátane neuplatnenia právnych predpisov a regulačných aktov

Vnútroštátne súdy musia zväziť prijatie všeobecných alebo konkrétnych opatrení na riešenie nedostatočného súladu s environmentálnym právom Únie. Môžu k nim patriť pozastavenie, zrušenie alebo anulovanie nezákonných rozhodnutí alebo úkonov, ako aj neuplatnenie právnych predpisov a regulačných aktov.

159. Vo veci Wells, ktorá sa týkala udelenia súhlasu s ťažobnými činnosťami bez vykonania posúdenia vplyvov na životné prostredie, Súdny dvor zvažoval rozsah povinnosti napraviť nevykonanie posúdenia vplyvov na životné prostredie. Rozhodol, že „príslušné orgány sú povinné prijať v oblasti svojich právomocí všetky všeobecné alebo konkrétne opatrenia na nápravu nevykonania posúdenia vplyvov projektu na životné prostredie“⁽¹⁵⁶⁾. Uviedol aj, že „vnútroštátny súd určuje, či je podľa domáceho práva možné zrušiť alebo pozastaviť už udelený súhlas s cieľom vykonať posúdenie vplyvov projektu na životné prostredie“⁽¹⁵⁷⁾. Súdny dvor považoval pozastavenie alebo zrušenie napadnutého súhlasu za krok smerom k splneniu opomenutej požiadavky, konkrétne vykonania posúdenia vplyvov na životné prostredie⁽¹⁵⁸⁾.

160. Vo veciach Boxus a Solvay Súdny dvor zvažoval, ako má vnútroštátny súd vyriešiť situáciu, v ktorej vnútroštátne právne predpisy nespĺňajú kritériá na odôvodnenie neuplatnenia požiadaviek na posúdenie vplyvu na životné prostredie. Rozhodol, že vnútroštátny súd by mal byť pripravený chybné právne predpisy nezohľadniť⁽¹⁵⁹⁾. Vo veci Stadt Wiener Neustadt Súdny dvor dospel k názoru, že vnútroštátne právne predpisy, ktorými by sa ohrozila možnosť získať účinný prostriedok nápravy podobného druhu, ako je uvedený vo veci Wells, sú nezlučiteľné s požiadavkami smernice 2011/92/EÚ o posudzovaní vplyvov na životné prostredie⁽¹⁶⁰⁾. To mal stanoviť vnútroštátny súd⁽¹⁶¹⁾.

Niektoré vnútroštátne súdy majú právomoc obmedziť účinky anulovania regulačných aktov, ktoré sú v rozpore s environmentálnym právom Únie. Túto právomoc však možno vykonať až po splnení prísnych podmienok.

161. Ak si porušenie environmentálneho práva Únie vyžaduje anulovanie regulačných aktov (v súlade s právomocami súdu podľa vnútroštátneho práva), vnútroštátny súd môže stať pred dilemou: ako obmedziť neželateľné účinky na životné prostredie spôsobené samotným anulovaním, najmä ak pred zavedením náhradných ustanovení uplynie určitý čas? Súdny dvor stanovil kritériá na riešenie tejto otázky vo veci Inter-Environnement Wallonie⁽¹⁶²⁾, ktorá sa týkala právne chybného akčného programu pre dusičnany, a vo veci Association France Nature Environnement⁽¹⁶³⁾, ktorá sa týkala právne chybného rozhodnutia o strategickom environmentálnom hodnotení. Potvrdil, že vnútroštátny súd je oprávnený obmedziť právne účinky anulovania, ak je dané obmedzenie nevyhnutné z naliehavých dôvodov súvisiacich s ochranou životného prostredia.

⁽¹⁵²⁾ Vec C-72/12, Altrip, bod 49.

⁽¹⁵³⁾ Vec C-72/12, Altrip, bod 51.

⁽¹⁵⁴⁾ Vec C-72/12, Altrip, body 52 – 54.

⁽¹⁵⁵⁾ Možnosť ignorovať menšie procesné chyby na účel účinných prostriedkov nápravy však nezbavuje sudcu povinnosti vyhlásiť, že procesná chyba sa vyskytla.

⁽¹⁵⁶⁾ Vec C-201/02, Wells, bod 65.

⁽¹⁵⁷⁾ Vec C-201/02, Wells, bod 69.

⁽¹⁵⁸⁾ Vec C-201/02, Wells, bod 60.

⁽¹⁵⁹⁾ Spojené veci C-128/09 až C-131/09, C-134/09 a C-135/09, Boxus, bod 57; a vec C-182/10, Solvay a i., bod 52.

⁽¹⁶⁰⁾ Vec C-348/15, Stadt Wiener Neustadt, body 45 až 48.

⁽¹⁶¹⁾ Vec C-348/15, Stadt Wiener Neustadt, bod 31.

⁽¹⁶²⁾ Vec C-41/11, Inter-Environnement Wallonie.

⁽¹⁶³⁾ Vec C-379/15, Association France Nature Environnement.

162. Vnútroštátne sudy však môžu svoju právomoc obmedziť účinky anulovania vykonávať až po splnení určitých podmienok ⁽¹⁶⁴⁾:
- napadnuté ustanovenie vnútroštátneho práva predstavuje opatrenie, ktorým sa správne transponuje právo Únie o ochrane životného prostredia,
 - prijatie a nadobudnutie účinnosti nového ustanovenia vnútroštátneho práva neumožňuje zabrániť škodlivým účinkom na životné prostredie, ktoré vyplývajú z anulovania napadnutého ustanovenia vnútroštátneho práva,
 - anulovaním by vzniklo právne vákuum v oblasti transpozície, čo by bolo pre životné prostredie škodlivejšie tým, že anulovanie by malo za následok nižšiu stupeň ochrany,
 - účinky napadnutého ustanovenia, výnimočne ponechaného v platnosti, trvajú iba tak dlho, ako je to nevyhnutné na prijatie opatrení na nápravu nezrovnalosti.

4.4. Pokyny na prijatie opomenutých opatrení

Príslušné správne orgány musia zvážiť prijatie všeobecných alebo konkrétnych opatrení na odstránenie nedostatočného súladu s environmentálnym právom Únie. Ak to neurobia, všetky potrebné opatrenia prijme vnútroštátny súd, ktorý má v tejto veci právomoc.

163. Vo veci Janecek ⁽¹⁶⁵⁾ Súdny dvor posudzoval zlyhanie subjektu verejného sektora, ktoré spočívalo v neprijatí zákonom vyžadovaného akčného plánu týkajúceho sa znečistenia ovzdušia na riešenie problému vysokých úrovní tuhých častíc, a potvrdil, že vnútroštátny súd môže od subjektu verejného sektora vyžadovať prijatie takéhoto plánu. Táto vec preto poukazuje na úlohu vnútroštátnych súdov pri nariaďovaní prijímania opomenutých opatrení.
164. Vo veciach Janecek ⁽¹⁶⁶⁾, Client Earth ⁽¹⁶⁷⁾ a Altrip ⁽¹⁶⁸⁾ sa zachádza ešte ďalej a uvádza, že úloha vnútroštátneho súdu sa rozširuje aj na kontrolu obsahu rozhodnutí a úkonov, ktorou sa zabezpečí plnenie požiadaviek práva Únie. Účinné prostriedky nápravy musia preto obsahovať kroky na riešenie obsahových nedostatkov, napríklad pokyn na revíziu už prijatého akčného plánu týkajúceho sa kvality ovzdušia ⁽¹⁶⁹⁾.

4.5. Náprava škody protiprávne spôsobenej nezákonným rozhodnutím, úkonom alebo opomenutím

Prostriedky nápravy by mali zahŕňať opatrenia zamerané na nápravu škody protiprávne spôsobenej nezákonným rozhodnutím, úkonom alebo opomenutím. Takéto opatrenia sa musia týkať kompenzácie majetkovej ujmy, ako aj prostriedkov nápravy škody protiprávne spôsobenej na životnom prostredí.

165. Kým sa rozhodnutie, úkon alebo opomenutie právne napadne, škoda sa už mohla stať. Vo veci Wells Súdny dvor rozhodol, že členský štát musí zabezpečiť nápravu škody protiprávne spôsobenej nedodržaním environmentálneho práva Únie ⁽¹⁷⁰⁾. V danej veci Súdny dvor uviedol finančnú kompenzáciu žalobcu vo veci týkajúcej sa životného prostredia. Ako však vyplýva z následnej judikatúry, a to najmä veci Grüne Liga Sachsen ⁽¹⁷¹⁾, možnosť nápravy sa rozširuje aj na životné prostredie samotné, a to konkrétne vtedy, keby sa dodržaním porušenej požiadavky zabránilo vzniku environmentálnej škody alebo by sa táto škoda mohla kompenzovať.

4.5.1. Kompenzácia majetkovej ujmy

Z doktríny o zodpovednosti štátu vyplýva, že nedodržaním požiadaviek environmentálneho práva Únie sa môže dotknutej verejnosti priznať právo na kompenzáciu majetkovej ujmy. O tom, či boli splnené tri podmienky týkajúce sa zodpovednosti v rámci práva Únie, na základe ktorých vzniká právo na kompenzáciu, rozhoduje vnútroštátny súd.

⁽¹⁶⁴⁾ Vec C-379/15, Association France Nature Environnement, bod 38.

⁽¹⁶⁵⁾ Vec C-237/07, Janecek, body 39 – 42.

⁽¹⁶⁶⁾ Vec C-237/07, Janecek, bod 46.

⁽¹⁶⁷⁾ Vec 404/13, Client Earth, bod 58. V tejto veci, v ktorej išlo o záväzné limitné hodnoty kvality ovzdušia podľa smernice 2008/50/EÚ o kvalite ovzdušia, Súdny dvor rozhodol, že „v prípade, ak členský štát nespĺnil požiadavky vyplývajúce z článku 13 ods. 1 druhého pododseku smernice 2008/50 a zároveň nepožiadaval o predĺženie lehoty za podmienok stanovených v článku 22 tejto smernice, príslúcha príslušnému vnútroštátnemu súdu, ktorý bude prípadne takú vec prejednávať, aby prijal voči vnútroštátnym orgánom potrebné opatrenie, akým je uloženie povinnosti, aby daný orgán vypracoval plán vyžadovaný touto smernicou za podmienok v nej stanovených“.

⁽¹⁶⁸⁾ Vec C-72/12, Altrip.

⁽¹⁶⁹⁾ Pozri poznámku pod čiarou 163.

⁽¹⁷⁰⁾ Vec C-201/02, Wells, bod 66.

⁽¹⁷¹⁾ Vec C-399/14, Grüne Liga Sachsen.

166. Vo veci Leth, ktorá sa týkala návrhu na kompenzáciu za údajné zníženie hodnoty majetku vyplývajúce z rozšírenia letiska bez vykonania posúdenia vplyvov na životné prostredie, Súdny dvor objasnil, že existuje možnosť získať kompenzáciu za majetkovú ujmu v dôsledku nesplnenia požiadavky environmentálneho práva Únie. Potvrdil, že zabránenie majetkovej ujme patrí k cieľom ochrany, ktoré sa presadzujú v smernici 2011/92/EÚ o posudzovaní vplyvov na životné prostredie, a že podrobné procesné pravidlá týkajúce sa kompenzácie nárokov podľa zásad ekvivalencie a účinnosti⁽¹⁷²⁾ sa stanovujú v domácich právnych poriadkoch jednotlivých členských štátov. Pripomenul ustálenú judikatúru so zavedenou doktrínou o zodpovednosti štátu, podľa ktorej majú poškodené osoby právo na odškodnenie, ak sú splnené tri podmienky:

- porušené pravidlo práva Európskej únie musí obsahovať predpoklad, že sa im práva môžu priznať,
- porušenie pravidla musí byť dostatočne závažné a
- musí existovať príčinná súvislosť medzi daným porušením a stratou alebo poškodením, ktoré jednotlivci utrpeli⁽¹⁷³⁾.

Zdôraznil, že sa musí zohľadniť povaha porušeného pravidla, a spochybnil, že samotné nevykonanie posúdenia vplyvov na životné prostredie by mohlo predstavovať dôvod zníženia hodnoty majetku⁽¹⁷⁴⁾. Potvrdil ďalej, že o tom, či boli splnené podmienky na priznanie kompenzácie, má rozhodnúť vnútroštátny súd.

167. Odôvodnenie rozsudku vo veci Leth sa týka aj iných porušení environmentálneho práva Únie, ak sa dotknuté právne predpisy zameriavajú na ochranu a priznávanie individuálnych práv, a to vrátane práv na prístup k spravodlivosti.

4.5.2. Riešenie škôd protiprávne spôsobených na životnom prostredí

168. Vo veci Grüne Liga Sachsen boli Súdnemu dvoru predložené otázky týkajúce sa výkladu smernice 92/43/EHS o biotopoch v situácii, keď bol na území chránenom danou smernicou postavený most bez prijatia predošlých ochranných opatrení. Súdny dvor v podstate žiadal o vyriešenie situácie so spätnou platnosťou tak, aby čo najviac zodpovedala stavu, ktorý by existoval v prípade nerealizácie projektu. Podobné podmienky sa musia plniť *mutatis mutandis*. Vplyv mosta sa preto musel riadne posúdiť a s cieľom predísť vzniku škôd pripadala do úvahy ako možné riešenie aj demolácia mosta.⁽¹⁷⁵⁾ Z rozsudku ďalej možno odvodiť, že kompenzácia sa musí poskytnúť za všetky škody, ktoré už na chránenom území boli protiprávne spôsobené⁽¹⁷⁶⁾.

169. Každá škoda spôsobená životnému prostrediu sa musí účinne riešiť v súlade s cieľmi dotknutých environmentálnych právnych predpisov Únie⁽¹⁷⁷⁾.

4.6. Predbežné opatrenia

Vnútroštátny súd zaoberajúci sa sporom na základe environmentálneho práva Únie musí mať možnosť nariadiť predbežné opatrenia.

170. Predbežné opatrenia, nazývané „súdny príkaz ukladajúci povinnosť zdržať sa určitého konania“, podľa článku 9 ods. 4 Aarhuského dohovoru umožňujú súdu nariadiť, aby sa pred vynesením záverečného rozsudku napadnuté rozhodnutie alebo úkon nevykonávali alebo aby sa prijalo pozitívne opatrenie. Cieľom je zabrániť škode vyplývajúcej z rozhodnutia alebo úkonu, ktoré by sa mohli nakoniec ukázať ako nezákonné.

171. Vo veci Križan, ktorá sa týkala povolenia skládky, Súdny dvor riešil otázku, či ustanovenia o prístupe k spravodlivosti podľa smernice, ktorá je teraz smernicou 2010/75/EÚ o priemyselných emisiách, umožňujú predbežné opatrenia (napriek tomu, že sa v nej osobitne neuvádzajú). Uviedol, že „podanie opravného prostriedku uvedeného v článku 15a [vtedajšej] smernice 96/61 by neumožňovalo účinne predchádzať uvedenému znečisťovaniu, keby bolo nemožné vyhnúť sa tomu, aby prevádzka, ktorej bolo možno vydané povolenie v rozpore s touto smernicou, naďalej fungovala, pričom by sa čakalo na konečné rozhodnutie o zákonnosti uvedeného povolenia. Z toho vyplýva, že zabezpečenie účinnosti práva podať

⁽¹⁷²⁾ Vec C-420/11, Leth, body 36 a 38.

⁽¹⁷³⁾ Vec C-420/11, Leth, bod 41.

⁽¹⁷⁴⁾ Vec C-420/11, Leth, bod 46.

⁽¹⁷⁵⁾ Vec C-399/14, Grüne Liga Sachsen, bod 75.

⁽¹⁷⁶⁾ To preto, lebo Súdny dvor žiadal o zváženie budúcnosti mosta podľa článku 6 ods. 4 smernice 92/43/EHS o biotopoch. Podľa neho sa v prípade povolenia ďalšej realizácie škodlivého projektu na základe neexistencie alternatívnych riešení a prevažujúceho verejného záujmu vyžadujú kompenzačné opatrenia.

⁽¹⁷⁷⁾ Pozri aj vec C-104/15, Komisia/Rumunsko, bod 95, v otázke dôležitosti zohľadnenia požiadaviek na výsledky pri riešení nesúladu. Táto vec sa týkala článkov 4 a 13 ods. 2 smernice 2006/21/ES o odpade z ťažobného priemyslu.

opravný prostriedok stanoveného v uvedenom článku 15a vyžaduje, aby mali členovia dotknutej verejnosti právo obrátiť sa na súd alebo nezávislý a nestranný orgán, ktorý má právomoc nariadiť predbežné opatrenia takej povahy, aby sa predišlo takémuto znečisťovaniu, vrátane prípadu, že je potrebné dočasne odložiť uplatňovanie napadnutého povolenia“⁽¹⁷⁸⁾.

172. Vo veci Križan Súdny dvor pripomenul aj to, že možnosť predbežných opatrení je všeobecnou požiadavkou právneho poriadku EÚ. Ak žiadne pravidlá EÚ neexistujú, podrobné podmienky povoľovania predbežných opatrení stanovujú na základe zásady procesnej autonómie členské štáty.
173. Samotný Súdny dvor vymedzil kritériá rozhodovania o žiadostiach o predbežné opatrenia v prípadoch, v ktorých má na to právomoc. Podľa jeho nariadení, a to aj v oblasti environmentálneho práva Únie, sa musí Súdny dvor predložiť vec *prima facie* a informácie o naliehavosti záležitosti a vyvážení záujmov⁽¹⁷⁹⁾.

5. TROVY

5.1. Úvod

Členské štáty musia zabezpečiť, aby súdne preskúmanie napadnutia rozhodnutí, úkonov a opomenutí týkajúcich sa environmentálneho práva Únie nebolo nedostupne drahé.

174. Trovy súdneho preskúmania predstavujú hlavný potenciálny faktor, ktorý odrádza od predloženia veci vnútroštátnemu súdu. Platí to najmä vo veciach týkajúcich sa životného prostredia, ktoré sa často iniciujú s cieľom chrániť všeobecné verejné záujmy a bez snahy o získanie finančného prospechu. Po zvážení možných prínosov súdneho konania v porovnaní s rizikom vzniku vysokých súdnych trov môže dotknutá verejnosť naozaj ustúpiť od snahy o súdne preskúmanie aj v dostatočne odôvodnených prípadoch.
175. S cieľom riešiť potenciálne odrádzajúci účinok trov sa v Aarhuskom dohovore v článku 9 ods. 4 stanovuje, že preskúmanie uvedené v článku 9 ods. 1, 2 a 3 „*nesmie byť*“ nedostupne drahé. Keďže ide o doplňujúcu požiadavku k ustanoveniam článku 9 ods. 1, 2 a 3 Aarhuského dohovoru, ustanovenie o trovách z článku 9 ods. 4 sa vzťahuje na rôzne druhy napadnutia týkajúce sa environmentálneho práva Únie, ktoré tieto ustanovenia pokrývajú⁽¹⁸⁰⁾.
176. Niektoré smernice EÚ obsahujú výslovnú požiadavku týkajúcu sa trov, ktorá vychádza zo znenia článku 9 ods. 4⁽¹⁸¹⁾. Existuje judikatúra Súdneho dvora, v ktorej sa vykladajú ustanovenia o trovách zo smernice 2011/92/EÚ o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a smernice 2010/75/EÚ o priemyselných emisiách⁽¹⁸²⁾, ktoré v oboch prípadoch vychádzajú z ustanovenia o trovách článku 9 ods. 4 Aarhuského dohovoru.
177. Ďalej vo veci Edwards a Pallikaropoulos Súdny dvor rozhodol, že požiadavka na to, aby trovy konania neboli nedostupne drahé, „*vyplýva v oblasti životného prostredia z dodržiavania práva na účinný prostriedok nápravy zakotveného v článku 47 Charty základných práv Európskej únie, ako aj zo zásady efektivity, podľa ktorej procesné podmienky žalôb určených na zabezpečenie ochrany práv, ktoré osobám podliehajúcim súdnej právomoci vyplývajú z práva Únie, nesmú prakticky znemožniť alebo nadmerne sťažiť výkon práv, ktoré priznáva právny poriadok Únie.*“⁽¹⁸³⁾. Systém trov je preto potrebné vytvoriť tak, aby zabezpečoval účinný výkon práv priznaných EÚ.
178. V tomto zmysle Súdny dvor vypracoval viaceré kritériá zamerané na to, aby sa súdne trovy nestali nedostupne drahými.

⁽¹⁷⁸⁾ Vec C-416/10, Križan, bod 109.

⁽¹⁷⁹⁾ Pozri napríklad vec Komisia/Malta, C-76/08 R. V bode 21 sa uvádza: „Ustálenou judikatúrou je, že sudca prejednávajúci návrh na predbežné opatrenia môže nariadiť predbežné opatrenie iba vtedy, ak sa určí, že toto nariadenie je odôvodnené, *prima facie*, vecne aj právne, a že je naliehavo potrebné, pokiaľ ide o zabránenie závažnému a nenapraviteľnému poškodeniu záujmov navrhovateľa, aby bolo prijaté a účinné pred vydaním rozhodnutia v hlavnom konaní. V prípade potreby musí sudca prejednávajúci takýto návrh zvážiť aj príslušné záujmy (pozri okrem iného nariadenie vo veci C-404/04 P-R Technische Glaswerke Ilmenau/Komisia [2005] Zb. s. I-3539, bod 10, a citovanú vec)“. V bode 22 sa uvádza, že „uložené podmienky sú teda kumulatívne, preto sa návrh na predbežné opatrenie musí zamietnuť, ak niektorá z nich nie je splnená (pozri okrem iného vec Technische Glaswerke Ilmenau/Komisia, bod 11, a citovanú vec)“.

⁽¹⁸⁰⁾ Pozri aj vec C-268/06, Impact, bod 51.

⁽¹⁸¹⁾ Článok 11 ods. 4 o smernice o 2011/92/EÚ o posudzovaní vplyvov na životné prostredie; článok 25 ods. 4 smernice 2010/75/EÚ o priemyselných emisiách a článok 23 smernice Seveso III (2012/18/EÚ).

⁽¹⁸²⁾ Vec C-427/07, Komisia/Írsko; C-260/11 Edwards a Pallikaropoulos; a vec C-530/11, Komisia/Spojené kráľovstvo.

⁽¹⁸³⁾ Vec C-260/11, Edwards a Pallikaropoulos, bod 33.

5.2. Kritériá na posúdenie nedostupnej výšky trov

Požiadavka, aby súdne preskúmanie nebolo nedostupne drahé, podlieha výkladu na úrovni EÚ. Týka sa všetkých trov účasti na konaní vrátane finančných záruk, ktoré musí žalobca poskytnúť, a uplatňuje sa vo všetkých súdnych fázach. Žalobcovia majú v prípade, že sú vystavení trovám nárok na primeranú predvídateľnosť. Ak má vnútroštátny súd právomoc určiť výšku trov, ktoré musí zaplatiť neúspešný žalobca, môže subjektívne zohľadniť situáciu žalobcu a zároveň zabezpečiť, aby trovy neboli objektívne neprimerané.

a) Vnútroštátne súdy a ustanovenia o trovách

179. V článku 3 ods. 8 Aarhuského dohovoru sa stanovuje, že právomoci vnútroštátnych súdov určovať primerané trovy v súdnych konaniach nemajú byť dotknuté. V judikatúre Súdneho dvora sa takisto potvrdzuje, že ustanovenie o trovách nebráni vnútroštátnym súdom vydávať nariadenia týkajúce sa trov ⁽¹⁸⁴⁾.
180. Podľa článku 9 ods. 4 Aarhuského dohovoru však trovy nesmú byť nedostupne drahé. V tomto zmysle Súdny dvor potvrdil, že výklad pojmu „nedostupne vysoké“ trovy nemôže byť záležitosťou iba vnútroštátneho práva, a že v záujme jednotného uplatňovania práva Únie a zásady rovnosti musí mať nezávislý a jednotný výklad v celej Európskej únii ⁽¹⁸⁵⁾.
181. Zistil, že požiadavka smernice 2011/92/EÚ o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a smernice 2010/75/EÚ o priemyselných emisiách, na základe ktorej konania nesmú byť nedostupne drahé, „si vyžaduje, aby osobám, na ktoré sa tieto ustanovenia vzťahujú, nebolo zabránené podať návrh na začatie súdneho konania patriaceho do pôsobnosti týchto článkov alebo pokračovať v účasti na takomto konaní z dôvodu finančnej záťaže, ktorá by z toho mohla vyplývať.“ ⁽¹⁸⁶⁾
182. Súdny dvor skúmal, ako je ustanovenie o trovách zakotvené do vnútroštátneho práva. Rozhodol, že transpozíciou ⁽¹⁸⁷⁾ by sa mala žalobcovi zabezpečiť primeraná predvídateľnosť, pokiaľ ide o to, či má zaplatiť trovy súdneho konania, ktorého je stranou, ako aj o ich výšku ⁽¹⁸⁸⁾.
183. Súdny dvor rozhodol, že ustanovenie o trovách sa má vykladať v súvislosti so všetkými trovami vyplývajúcimi z účasti na súdnom konaní ⁽¹⁸⁹⁾. Zohľadniť sa tak musia všetky trovy, ktoré musí dotknutá strana znášať, ako napríklad náklady na právne zastupovanie, súdne poplatky, poplatky za potvrdenia a znalcov.
184. V súvislosti s predbežnými opatreniami Súdny dvor ďalej objasnil, že ustanovenie o trovách sa uplatňuje aj na finančné náklady vyplývajúce z opatrení, ktoré môže vnútroštátny súd uložiť ako podmienku vydania predbežných opatrení v súvislosti so sporom vyplývajúcim zo smernice 2011/92/EÚ o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a smernice 2010/75/EÚ o priemyselných emisiách. ⁽¹⁹⁰⁾ Konkrétnejšie skúmal náklady súvisiace s finančnými zárukami (ako sú kaucie alebo protizávazky pri škodách), ktoré musí žalobca poskytnúť ako odškodnenie za omeškanie projektu v dôsledku neúspešného napadnutia. Na jednej strane uviedol, že požiadavka, aby konania neboli nedostupne drahé, sa nemôže vykladať tak, že *a priori* bráni uplatneniu takej finančnej záruky, akú predstavuje záruka upravená vnútroštátnym právom ⁽¹⁹¹⁾. Na strane druhej uviedol, že „súdu, ktorý o tom rozhoduje, prináleží, aby v prípade, keď posudzuje, či súdne konanie nie je nedostupne drahé, zaručil, že finančné riziko vyplývajúce pre žalobcu bude tiež zahrnuté v rôznych výdavkoch, ktoré vzniknú v dôsledku takejto konania.“ ⁽¹⁹²⁾
185. Ďalšie kritérium sa týka stupňov súdu, na ktoré sa vzťahuje ustanovenie o trovách. Súdny dvor objasnil, že je uplatniteľné vo všetkých fázach konania, t. j. nielen vo fáze konania na prvom stupni, ale aj vo fázach odvolania alebo druhého odvolania ⁽¹⁹³⁾.

⁽¹⁸⁴⁾ Vec C-427/07, Komisia/Irsko, bod 92.

⁽¹⁸⁵⁾ Vec C-260/11, Edwards a Pallikaropoulos, body 29 – 30.

⁽¹⁸⁶⁾ Vec C-260/11, Edwards a Pallikaropoulos, bod 35.

⁽¹⁸⁷⁾ Judikatúra sa týka ustanovenia o trovách zo smernice 2011/92/EÚ o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a smernice 2010/75/EÚ o priemyselných emisiách, na ktoré sa vzťahuje povinnosť transpozície zo smerníc.

⁽¹⁸⁸⁾ Vec C-530/11, Komisia/Spojené kráľovstvo, bod 58.

⁽¹⁸⁹⁾ Vec C-427/07, Komisia/Irsko, bod 92.

⁽¹⁹⁰⁾ Vec C-530/11, Komisia/Spojené kráľovstvo, bod 66. Analogicky sa to vzťahuje aj na smernicu Seveso III (2012/18/EÚ).

⁽¹⁹¹⁾ Vec C-530/11, Komisia/Spojené kráľovstvo, bod 67.

⁽¹⁹²⁾ Vec C-530/11, Komisia/Spojené kráľovstvo, bod 68.

⁽¹⁹³⁾ Vec C-260/11, Edwards a Pallikaropoulos, body 45 a 48.

b) Uplatňovanie zásady „platí strana, ktorá prehrá spor“ a ďalších koncepcií rozdelenia trov pri rozhodovaní o trovách

186. Súdny dvor skúmal, ako by mali vnútroštátne sudy pri vydávaní nariadení týkajúcich sa trov neúspešným žalobcom vo veci týkajúcej sa životného prostredia uplatňovať zásadu „platí strana, ktorá prehrá spor“. Na základe tejto zásady môže vnútroštátny súd nariadiť strane, ktorá prehrala spor, aby znášala celé bremeno trov konania vrátane trov protistrany. V judikatúre sa stanovuje, že keď vnútroštátny súd prijíma rozhodnutie o trovách, môže zvažovať subjektívne aj objektívne hľadiská. V judikatúre sa takisto odmieta predpoklad, že trovy nemôžu byť nedostupne drahé, ak si môže žalobca dovoliť podať napadnutie ⁽¹⁹⁴⁾.

187. K subjektívnym prvkom patria:

- finančná situácia dotknutej osoby,
- či má žalobca odôvodnené vyhliadky na úspech,
- dôležitosť veci pre žalobcu a pre ochranu životného prostredia,
- zložitosť príslušného práva a konania a
- potenciálne neopodstatnená povaha nároku v rôznych fázach ⁽¹⁹⁵⁾.

188. Okrem zváženia individuálnej situácie žiadateľa (subjektívny test) a skutkovej podstaty veci by mal vnútroštátny súd uplatniť aj objektívny test zameraný na to, aby trovy neboli objektívne neprimerané. Súdny dvor to zdôraznil v súvislosti s aktívnou úlohou verejnosti a jej združení pri ochrane životného prostredia ⁽¹⁹⁶⁾. Trovy konania preto nesmú presiahnuť finančné možnosti dotknutej osoby, ani sa v žiadnom prípade nemôžu považovať za objektívne neprimerané ⁽¹⁹⁷⁾.

189. V prípadoch, kde sa uplatňuje zásada „platí strana, ktorá prehrá spor“, môže byť užitočný prístup stanovenia stropov trov. Tým sa zabezpečí lepšia predvídateľnosť a kontrola nad zaťažením trovami. Ide o mechanizmus (ochranné nariadenie týkajúce sa trov), v rámci ktorého sa na začiatku konania stanoví strop trov, ktoré bude musieť žalobca zaplatiť, ak spor prehrá, a pri obojstrannom strope trov sa stanoví výška trov, ktoré sa mu vrátia, ak spor vyhrá. Pri jednosmernom strope trov sa trovy, ktoré bude musieť znášať žalobca, ak spor prehrá, obmedzujú na určitú výšku, čím sa zlepšuje predvídateľnosť finančného rizika. Pri obojstrannom strope trov sa však obmedzuje aj zodpovednosť subjektu verejného sektora za úhradu trov úspešnému žalobcovi a sumu, ktorá strop prekračuje, bude musieť žalobca znášať sám.

190. Súdny dvor preskúmal systém stanovovania stropov trov vo veci Komisia/Spojené kráľovstvo a uviedol, že ak súd konajúci vo veci vydá ochranné nariadenie týkajúce sa trov, v zásade tým zabezpečuje lepšiu predvídateľnosť v oblasti trov konania a prispieva tým k dodržiavaniu požiadavky týkajúcej sa nedostupne vysokých trov ⁽¹⁹⁸⁾. Dospel k záveru, že niekoľko osobitných vlastností systému stanovovania stropov trov v členských štátoch, ako napríklad neexistencia povinnosti zabezpečiť ochranu, ak sú trovy konania objektívne neprimerané, a vylúčenie ochrany, ak ide iba o konkrétny záujem žalobcu, znamená, že nešlo o metódu, ktorá by uspokojovala požiadavku na zákaz nedostupne vysokých trov.

191. Odôvodnenie, ktoré Súdny dvor uplatnil na konkrétny systém stanovovania stropov trov vo veci Komisia/Spojené kráľovstvo, analogicky platí aj pre ďalšie koncepcie rozdelenia trov. Ak má teda vnútroštátny súd diskrečnú právomoc nariadiť každej strane konania vrátane úspešného žalobcu, aby zaplatila vlastné trovy (bezprostredne nadväzujúce rozdelenie trov), musí zohľadniť kritérium Súdneho dvora, že súdne trovy nesmú byť objektívne neprimerané. Ak sa stanoví, že žalobca vo veci týkajúcej sa životného prostredia musí uhradiť vlastné trovy aj v prípade, ak spor vyhrá, možno to považovať za neprimerané a nezlučiteľné s požiadavkami článku 9 ods. 4 Aarhuského dohovoru, podľa ktorých musí byť konanie spravodlivé a nestranné.

192. „Jednosmerný presun trov“ je koncepcia rozdelenia trov, na základe ktorej môže úspešný žalobca vo veci týkajúcej sa životného prostredia získať späť úhradu vlastných trov (ako podľa zásady „platí strana, ktorá prehrá spor“), ale

⁽¹⁹⁴⁾ Vec C-260/11, Edwards a Pallikaropoulos, bod 43.

⁽¹⁹⁵⁾ Vec C-260/11, Edwards a Pallikaropoulos, bod 42.

⁽¹⁹⁶⁾ Vec C-260/11, Edwards a Pallikaropoulos, bod 40.

⁽¹⁹⁷⁾ Vec C-530/11, Komisia/Spojené kráľovstvo, bod 47.

⁽¹⁹⁸⁾ Vec C-530/11, Komisia/Spojené kráľovstvo, bod 54.

neúspešná strana je úplne alebo čiastočne oslobodená od úhrady trov druhej strany. Presun trov možno rozšíriť aj na štát uhrádzajúci časť trov neúspešného žalobcu, napríklad vtedy, ak sa súdne konanie týka dôležitého verejného záujmu. Jednosmerný presun trov tak môže predstavovať riešenie možných nedostatkov iných koncepcií rozdelenia trov (pokiaľ ide o to, aby trovy neboli objektívne neprimerané, a pokiaľ ide o to, aby bolo konanie spravodlivé a nestranné).

193. Niektoré režimy prevodu trov sú podmienené, aby sa obmedzilo ich využitie, pričom rozdelenie trov určuje vnútroštátny súd na základe kritérií ako dôležitosť veci, vplyv na životné prostredie, závažnosť porušenia práva alebo konanie strán. Príliš široká diskrečná právomoc však môže oslabiť predvídateľnosť trov, teda aspekt, ktorý sa v judikatúre Súdneho dvora považuje za dôležitý, a to najmä vtedy, ak súdne konanie zahŕňa vysoké palmáre. Môže takisto spôsobiť, že sa v režime nedodrží všeobecné kritérium objektívnej primeranosti trov ⁽¹⁹⁹⁾.

5.3. Právna pomoc

194. V článku 9 ods. 5 Aarhuského dohovoru sa vyžaduje, aby zmluvné strany zvážili zavedenie vhodného pomocného mechanizmu na odstránenie alebo zmiernenie finančných a iných prekážok, ktoré bránia prístupu k spravodlivosti. Týmto ustanovením sa nepožaduje zabezpečenie systému právnej pomoci a k tejto otázke sa nevyjadrujú ani sekundárne environmentálne právne predpisy EÚ. Členské štáty sa preto môžu rozhodnúť, či zavedú systém právnej pomoci, ktorým sa pomôže znížiť riziko súdnych trov vo veciach týkajúcich sa životného prostredia. Existencia systému právnej pomoci však ešte sama osebe nemusí znamenať, že trovy nie sú nedostupne vysoké, ak sa prístup k právnej pomoci podmieňuje zisťovaním príjmov a poskytuje len jednotlivcom. Je to preto, že požiadavka na zákaz nedostupne vysokých trov pre jednotlivcov sa vzťahuje na jednotlivcov, ktorí sú schopní zaplatiť, a na združenia.
195. Zároveň by sa malo pripomenúť, že v článku 47 ods. 3 Charty základných práv sa stanovuje, že „*právna pomoc sa poskytuje osobám, ktoré nemajú dostatočné prostriedky v prípade, ak je táto pomoc potrebná na zabezpečenie efektívneho prístupu k spravodlivosti*“. Toto ustanovenie umožňuje členským štátom slobodnú voľbu prostriedkov na poskytovanie právnej pomoci strane sporu s cieľom umožniť účinný výkon jej práva na prístup k súdu. Členské štáty môžu preto slobodne zaviesť systém právnej pomoci tak, ako to považujú za vhodné. Patrí k nemu prístup k poradenstvu pred súdnym konaním, právna pomoc a zastupovanie na súde, ako aj oslobodenie od trov konania alebo pomoc s ich úhradou. Právo na právnu pomoc nie je absolútne a môže podliehať obmedzeniam ako právo na prístup k súdu. Členské štáty budú môcť preto slobodne ukladať podmienky na poskytnutie právnej pomoci, ktoré môžu vychádzať napríklad z vyhládok žiadateľa o konanie na úspech. Tieto podmienky však nesmú zbavovať jednotlivcov praktického a účinného prístupu k súdu, na ktorý majú nárok ⁽²⁰⁰⁾.

6. LEHOTY, VČASNOSŤ A EFEKTÍVNOSŤ POSTUPOV

Členské štáty majú nárok požadovať, aby žalobcovia vo veciach týkajúcich sa životného prostredia žiadali o súdne preskúmanie v stanovených lehotách, ktoré sú primerané. Podľa článku 9 ods. 4 Aarhuského dohovoru musia členské štáty zabezpečiť, aby sa súdne preskúmanie uskutočnilo včas.

196. Environmentálneho prístupu k spravodlivosti sa týka niekoľko časových hľadísk: požiadavky na podanie napadnutia žalobcami vo veciach životného prostredia v stanovenej lehote a požiadavky na včasné uskutočnenie súdneho preskúmania.
197. Vo veci Stadt Wiener Neustadt Súdny dvor potvrdil, že je zlučiteľné s právom Únie stanoviť primerané lehoty na začatie konania v záujme zachovania právnej istoty. Tým sa chráni dotknutý jednotlivec aj dotknutý správny orgán ⁽²⁰¹⁾.
198. Včasnosť súdnych konaní je najvýznamnejšou zárukou účinnosti súdneho preskúmania. Aj v článku 9 ods. 4 Aarhuského dohovoru sa vyžaduje, aby sa konania uvedené v článku 9 ods. 1, 2 a 3 uskutočnili včas.
199. Včasné konanie slúži niekoľkým účelom. Umožňuje sa ním dosiahnuť právnej zrozumiteľnosti a rozhodovanie o napadnutí bez zbytočného odkladu. Dlhotrvajúce konanie znamená väčšie súdne trovy, čím sa zvyšuje finančná záťaž strán právneho sporu; môže spôsobiť aj oneskorenie realizácie projektov a ďalších hospodárskych činností, ktorých zákonnosť sa môže nakoniec potvrdiť. Včasné konanie nie je preto v záujme len žalobcov vo veciach týkajúcich sa životného prostredia, ale aj všetkých strán právneho sporu vrátane hospodárskych subjektov.

⁽¹⁹⁹⁾ Vec C-530/11, Komisia/Spojené kráľovstvo, bod 47.

⁽²⁰⁰⁾ Pozri Vysvetlivky k Charte základných práv, článok 47 ods. 3.

⁽²⁰¹⁾ Vec C-348/15, Stadt Wiener Neustadt, bod 41.

200. Požiadavka na včasné konanie podľa článku 9 ods. 4 dohovoru nie je dostatočne jednoznačná a bezpodmienečná na to, aby ju bolo možné priamo uplatňovať, a preto sa na nadobudnutie účinnosti musí transponovať do vnútroštátneho práva.
201. Všeobecná požiadavka na zabezpečenie primeranej dĺžky konania je zakotvená aj v článku 47 ods. 2 Charty základných práv zodpovedajúcom článku 6 ods. 1 Európskeho dohovoru o ľudských právach, ktorý sa týka práva na spravodlivý proces.

7. PRAKTICKÉ INFORMÁCIE

Verejnosti je potrebné poskytovať praktické informácie o prístupe k súdnemu preskúmaniu.

202. Podľa článku 9 ods. 5 Aarhuského dohovoru zmluvné strany „zabezpečia, bola verejnosť informovaná o prístupe k [...] súdnemu preskúmaniu“. Povinnosť informovať verejnosť o jej právach na prístup k spravodlivosti sa zohľadňuje aj v niektorých sekundárnych právnych predpisoch EÚ, ktorými sa transponujú požiadavky Aarhuského dohovoru ⁽²⁰²⁾. Povinnosť informovať verejnosť sa vzťahuje na konania podľa článku 9 ods. 1, 2 a 3 dohovoru.
203. S odkazom na povinnosť, ktorá sa teraz nachádza v článku 11 ods. 5 smernice 2011/92/EÚ o posudzovaní vplyvov na životné prostredie ⁽²⁰³⁾, Súdny dvor v rozsudku vo veci Komisia/Írsko zdôraznil, že „povinnosť spočívajúca v tom, aby boli verejnosti dostupné praktické informácie o prístupe k správne a súdnemu preskúmaniu [...], sa musí analyzovať ako povinnosť s presným výsledkom, na ktorej splnenie musia dohliadať členské štáty“. ⁽²⁰⁴⁾ Rozhodol tiež, že „v prípade neexistencie osobitného zákonného alebo iného právneho ustanovenia týkajúceho sa informácie o právach, ktoré sú takto verejnosti ponúkané, sa nemôže samotné sprístupnenie pravidiel týkajúcich sa správneho a súdneho preskúmania a ani možný prístup k súdnym rozhodnutiam prostredníctvom zverejnenia alebo na elektronickom základe považovať za dostatočne jasné a presné zabezpečenie toho, aby dotknutá verejnosť mohla poznať svoje práva týkajúce sa prístupu k spravodlivosti v oblasti životného prostredia“ ⁽²⁰⁵⁾
204. Členské štáty majú pri plnení tejto požiadavky širokú diskrečnú právomoc. Vo veci Komisia/Írsko sa však potvrdzuje, že nestačí, aby sa členské štáty spoliehali iba na uverejnenie vnútroštátnych pravidiel o prístupe k spravodlivosti a prístupnosti príslušných rozhodnutí vnútroštátneho súdu. Odkaz Súdného dvora na dostatočne jasné a presné zabezpečenie informovanosti dotknutej verejnosti o jej právach na prístup k spravodlivosti poukazuje na to, že členské štáty musia zväziť adresátov informácií, obsah informácií a spôsob ich predloženia.
205. Pokiaľ ide o adresátov, malo by sa zabezpečiť, aby sa informácie dostali k širokej a reprezentatívnej verejnosti. Poskytnutie praktických informácií iba na webovom sídle môže byť nedostatočné, pretože veľká časť obyvateľov nemusí mať prístup k webovým zdrojom. Hoci je to efektívny a účinný nástroj, musí byť doplnený o iné opatrenia.
206. Pokiaľ ide o obsah, informácie o preskúmaní by mali obsahovať všetky príslušné aspekty, ktorými sa verejnosti uľahčí rozhodovanie o tom, či predloží vec súdu.
207. Informácie by mali byť úplné, presné a aktuálne ⁽²⁰⁶⁾ a mali by zdôrazňovať príslušné zmeny, ktoré sa v súvislosti s preskúmaním vyskytli. Použitie neaktuálnych alebo zavádzajúcich informácií môže mať závažné dôsledky, preto je potrebné prijať opatrenia, aby sa tomu zabránilo. Mali by byť k dispozícii všetky pramene práva použité na stanovenie podmienok prístupu vrátane vnútroštátnej judikatúry, ak zohráva dôležitú úlohu.
208. Pokiaľ ide o spôsob predloženia informácií, informácie by mali byť jasné a zrozumiteľné aj osobe bez právneho vzdelania.
209. V tejto súvislosti je dôležitý aj článok 3 ods. 3 Aarhuského dohovoru, v ktorom sa stanovuje, že každá strana „podporí vzdelávanie v záležitostiach životného prostredia a povedomie verejnosti predovšetkým o tom, ako možno získať prístup k informáciám, zúčastňovať sa na rozhodovacom procese a získať prístup k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia“.

⁽²⁰²⁾ Napríklad článok 11 ods. 5 smernice 2011/92/EÚ o posudzovaní vplyvov na životné prostredie.

⁽²⁰³⁾ Predtým článok 10 ods. 6 smernice 85/337/EHS.

⁽²⁰⁴⁾ Vec C-427/07, Komisia/Írsko, bod 97 (pridaný dôraz).

⁽²⁰⁵⁾ Vec C-427/07, Komisia/Írsko, bod 98.

⁽²⁰⁶⁾ Pozri aj informácie dostupné o prístupe k spravodlivosti prostredníctvom portálu elektronickej justície, ktorý musia členské štáty pravidelne aktualizovať: https://e-justice.europa.eu/content_access_to_justice_in_environmental_matters-300-sk.do.

D. ZÁVER

210. Z analýzy vyplýva, že existujúce požiadavky *acquis* EÚ, ako ich interpretoval Súdny dvor, a to najmä tie, ktoré vyplývajú zo sekundárneho environmentálneho práva Únie a medzinárodných záväzkov, už tvoria súdržný rámec prístupu k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia. Existujúce požiadavky sa týkajú všetkých kľúčových aspektov témy, čím zabezpečujú nárok verejnosti, ako aj environmentálnych MVO, na predloženie vecí vnútroštátnym súdom, ich správne preskúmanie a účinné prostriedky nápravy. Okrem toho, v rozsudkoch vydaných za posledné desaťročie sa postupne ukazuje dôležitosť, ktorú Súdny dvor pripisuje prístupu k vnútroštátnym súdom ako prostriedku na zabezpečenie účinnosti práva Únie. Veci predložené vnútroštátnym súdom sú viac než len prostriedkami na napadnutie rozhodnutí, úkonov a opomenutí subjektov verejného sektora členských štátov na základe environmentálneho práva Únie. Prostredníctvom prejudiciálnych konaní podľa článku 267 ZFEÚ Súdny dvor takisto umožňuje rozhodovať o výklade a platnosti aktov EÚ.
211. Týmto oznámením sa uľahčuje prístup k vnútroštátnym súdom prostredníctvom vysvetlenia a výkladu existujúcich právnych požiadaviek. Tým sa prispieva k lepšiemu uplatňovaniu práva Únie. Zameriava sa na pomoc členským štátom, vnútroštátnym súdom, obhajcom a verejnosti a Komisia sa bude zaujímať o to, ako ho budú títo určení príjemcovia využívať, a ako sa bude vyvíjať prístup k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia v celej EÚ.
212. Úloha Súdneho dvora bude naďalej kľúčová v oblasti výkladu práva Únie týkajúceho sa prístupu k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia, a to vrátane plnenia požiadaviek vyplývajúcich z článku 19 ods. 1 ZEÚ o účinnej súdnej ochrane. V tomto zmysle prezentuje existujúca judikatúra bohaté výsledky v oblasti spolupráce medzi Súdny dvorom a vnútroštátnymi súdmi v zmysle článku 267 ZFEÚ. Možno očakávať, že to bude pokračovať. Komisia bude naďalej pozorne sledovať a posudzovať príslušnú novú judikatúru Súdneho dvora a ak to bude potrebné, v budúcnosti zväzi aktualizáciu tohto oznámenia.
-

PRÍLOHA I

Zoznam príslušnej judikatúry Súdneho dvora o prístupe k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia:

- Rozsudok z 30. mája 1991, Komisia/Nemecko, C-361/88, EU:C:1991:224
- Rozsudok zo 17. októbra 1991, Komisia/Nemecko, C-58/89, EU:C:1991:391
- Rozsudok z 24. októbra 1996, Kraaijeveld, C-72/95, EU:C:1996:404
- Rozsudok zo 14. júla 1998, Safety Hi-Tech, C-284/95, EU:C:1998:352
- Rozsudok z 29. apríla 1999, Standley, C-293/97, EU:C:1999:215
- Rozsudok zo 7. decembra 2000, Komisia/Francúzsko, C-374/98, EU:C:2000:670
- Rozsudok zo 7. januára 2004, Wells, C-201/02, EU:C:2004:12
- Rozsudok zo 7. septembra 2004, Waddenzee, C-127/02, EU:C:2004:482
- Rozsudok z 13. marca 2007, Unibet, C-432/05, EU:C:2007:163
- Rozsudok z 25. júla 2008, Janecek, C-237/07, EU:C:2008:447
- Rozsudok z 15. apríla 2008, Impact, C-268/06, EU:C:2008:223
- Rozsudok z 3. júla 2008, Komisia/Írsko, C-215/06, EU:C:2008:380
- Rozsudok zo 16. júla 2009, Komisia/Írsko, C-427/07, EU:C:2009:457
- Rozsudok z 30. apríla 2009, Mellor, C-75/08, EU:C:2009:279
- Rozsudok z 15. októbra 2009, Djurgården, C-263/08, EU:C:2009:631
- Rozsudok z 12. mája 2011, Bund für Umwelt und Naturschutz, C-115/09, EU:C:2011:289
- Rozsudok z 18. októbra 2011, Boxus, spojené veci C-128/09 až C-131/09, C-134/09 a C-135/09, EU:C:2011:667
- Rozsudok z 8. marca 2011, LZ I, C-240/09, EU:C:2011:125
- Rozsudok z 26. mája 2011, Stichting Natuur en Milieu, C-165 až C-167/09, EU:C:2011:348
- Rozsudok zo 16. februára 2012, Solvay a i., C-182/10, EU:C:2012:82
- Rozsudok z 28. februára 2012, Inter-Environnement Wallonie, C-41/11, EU:C:2012:103
- Rozsudok z 15. januára 2013, Križan, C-416/10, EU:C:2013:8
- Rozsudok zo 14. marca 2013, Leth, C-420/11, EU:C:2013:166
- Rozsudok z 11. apríla 2013, Edwards a Pallikaropoulos, C-260/11, EU:C:2013:221
- Rozsudok z 3. októbra 2013, Inuit, C-583/11P, EU:C:2013:625
- Rozsudok zo 7. novembra 2013, Altrip, C-72/12, EU:C:2013:712
- Rozsudok z 19. decembra 2013, Fish Legal and Shirley, C-279/12, EU:C:2013:853
- Rozsudok z 13. februára 2014, Komisia/Spojené kráľovstvo, C-530/11, EU:C:2014:67
- Rozsudok z 19. novembra 2014, C-404/13, Client Earth, C-404/13, EU:C:2014:2382
- Rozsudok zo 6. októbra 2015, East Sussex, C-71/14, EU:C:2015:656
- Rozsudok z 15. októbra 2015, Komisia/Nemecko, C-137/14, EU:C:2015:683
- Rozsudok zo 14. januára 2016, Grüne Liga Sachsen, C-399/14, EU:C:2016:10
- Rozsudok z 21. júla 2016, Komisia/Rumunsko, C-104/15, EU:C:2016:581
- Rozsudok z 15. októbra 2015, Gruber, C-570/13, EU:C:2015:683
- Rozsudok z 28. júna 2016, Association France Nature Environnement – C-379/15 EU:C:2016:603
- Rozsudok z 8. novembra 2016, LZ II, C-243/15, EU:C:2016:838
- Rozsudok z 10. novembra 2016, Eco-Emballages, C-313/15 a C-530/15 EU:C:2016:859
- Rozsudok zo 17. novembra 2016, Stadt Wiener Neustadt, C-348/15 EU:C:2016:882
- Uznesenie predsedu Súdneho dvora z 24. apríla 2008 vo veci Komisia/Malta, C-76/08 R, EU:C:2008:252
- Stanovisko 1/09, Vytvorenie jednotného systému na riešenie patentových sporov, EU:C:2011:123

PRÍLOHA II

Citované aktuálne nástroje EÚ

Smernica Rady 92/43/EHS z 21. mája 1992 o ochrane prirodzených biotopov a voľne žijúcich živočíchov a rastlín („smernica o biotopoch“) (Ú. v. ES L 206, 22.7.1992, s. 7).

Smernica Rady 91/676/EHS z 12. decembra 1991 o ochrane vôd pred znečistením dusičnanmi z poľnohospodárskych zdrojov („smernica o dusičnancoch“) (Ú. v. ES L 375, 31.12.1991, s. 1).

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 94/62/ES z 20. decembra 1994 o obaloch a odpadoch z obalov („smernica o odpadoch z obalov“) (Ú. v. ES L 365, 31.12.1994, s. 10).

Smernica Rady 98/83/ES z 3. novembra 1998 o kvalite vody určenej na ľudskú spotrebu („smernica o pitnej vode“) (Ú. v. ES L 330, 5.12.1998, s. 32). Nahrádza smernicu 80/778/EHS.

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 2037/2000 z 29. júna 2000 o látkach, ktoré poškodzujú ozónovú vrstvu („nariadenie o ozónovej vrstve“) (Ú. v. ES L 244, 29.9.2000, s. 1). Nahrádza nariadenie (ES) č. 3093/94.

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2000/60/ES z 23. októbra 2000, ktorou sa stanovuje rámec pôsobnosti pre opatrenia Spoločenstva v oblasti vodného hospodárstva („rámcová smernica o vode“) (Ú. v. ES L 327, 22.12.2000, s. 1).

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2001/42/ES z 27. júna 2001 o posudzovaní účinkov určitých plánov a programov na životné prostredie („smernica o strategickom environmentálnom hodnotení“ alebo „smernica SEA“) (Ú. v. ES L 197, 21.7.2001, s. 30).

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2003/4/ES z 28. januára 2003 o prístupe verejnosti k informáciám o životnom prostredí, ktorou sa zrušuje smernica Rady 90/313/EHS („smernica o prístupe k informáciám o životnom prostredí“) (Ú. v. EÚ L 41, 14.2.2003, s. 26).

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2003/35/ES z 26. mája 2003, ktorou sa ustanovuje účasť verejnosti pri navrhovaní určitých plánov a programov týkajúcich sa životného prostredia, a ktorou sa menia a dopĺňajú s ohľadom na účasť verejnosti a prístup k spravodlivosti smernice Rady 85/337/EHS a 96/61/ES („smernica o účasti verejnosti“) (Ú. v. EÚ L 156, 25.6.2003, s. 17).

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2004/35/ES z 21. apríla 2004 o environmentálnej zodpovednosti pri prevencii a odstraňovaní environmentálnych škôd („smernica o environmentálnej zodpovednosti“) (Ú. v. EÚ L 143, 30.4.2004, s. 56).

Rozhodnutie Rady zo 17. februára 2005 o uzavretí v mene Európskeho spoločenstva Dohovoru o prístupe k informáciám, účasti verejnosti na rozhodovacom procese a prístupe k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia (2005/370/ES) (Ú. v. EÚ L 124, 17.5.2005, s. 1).

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1367/2006 zo 6. septembra 2006 o uplatňovaní ustanovení Aarhuského dohovoru o prístupe k informáciám, účasti verejnosti na rozhodovacom procese a prístupe k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia na inštitúcie a orgány Spoločenstva („nariadenie o Aarhuskom dohovore“) (Ú. v. EÚ L 264, 25.9.2006, s. 13).

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2006/7/ES z 15. februára 2006 o riadení kvality vody určenej na kúpanie, ktorou sa zrušuje smernica 76/160/EHS („smernica o vode na kúpanie“) (Ú. v. EÚ L 64, 4.3.2006, s. 37).

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2006/21/ES z 15. marca 2006 o nakladaní s odpadom z ťažobného priemyslu, ktorou sa mení a dopĺňa smernica 2004/35/ES („smernica o odpade z ťažobného priemyslu“) (Ú. v. EÚ L 102, 11.4.2006, s. 15).

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2007/2/ES zo 14. marca 2007, ktorou sa zriaďuje Infraštruktúra pre priestorové informácie v Európskom spoločenstve (Inspire) („smernica INSPIRE“) (Ú. v. EÚ L 108, 25.4.2007, s. 1).

Vysvetlivky k Charte základných práv (Ú. v. EÚ C 303, 14.12.2007, s. 17).

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2008/50/ES z 21. mája 2008 o kvalite okolitého ovzdušia a čistejšom ovzduší v Európe („smernica o kvalite ovzdušia“) (Ú. v. EÚ L 152, 11.6.2008, s. 1).

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2008/98/ES z 19. novembra 2008 o odpade a o zrušení určitých smerníc („rámcová smernica o odpade“) (Ú. v. EÚ L 312, 22.11.2008, s. 3).

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/147/ES z 30. novembra 2009 o ochrane voľne žijúceho vtáctva („smernica o ochrane voľne žijúceho vtáctva“) (Ú. v. EÚ L 20, 26.1.2010, s. 7).

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2010/75/EÚ z 24. novembra 2010 o priemyselných emisiách (integrovaná prevencia a kontrola znečisťovania životného prostredia) („smernica o priemyselných emisiách“) (Ú. v. EÚ L 334, 17.12.2010, s. 17).

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/92/EÚ z 13. decembra 2011 o posudzovaní vplyvov určitých verejných a súkromných projektov na životné prostredie („smernica o posudzovaní vplyvov na životné prostredie“) (Ú. v. EÚ L 26, 28.1.2012, s. 1); nahrádza smernicu 85/337/EHS.

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2012/18/EÚ zo 4. júla 2012 o kontrole nebezpečenstiev závažných havárií s prítomnosťou nebezpečných látok, ktorou sa mení a dopĺňa a následne zrušuje smernica Rady 96/82/ES („smernica Seveso III“ alebo „smernica o nebezpečenstvách závažných havárií“) (Ú. v. EÚ L 197, 24.7.2012, s. 1).

Odporúčanie Komisie z 11. júna 2013 o spoločných zásadách pre mechanizmy kolektívneho uplatňovania nárokov na príkazanie zdržania sa určitého konania a na náhradu škody v členských štátoch v súvislosti s porušením práv vyplývajúcich z práva Únie (2013/396/EÚ) („odporúčanie o kolektívnom uplatňovaní nárokov na náhradu“) (Ú. v. EÚ L 201, 26.7.2013, s. 60).

Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/2284 zo 14. decembra 2016 o znížení národných emisií určitých látok znečisťujúcich ovzdušie, ktorou sa mení smernica 2003/35/ES a zrušuje smernica 2001/81/ES („smernica o národných emisných stropoch“ alebo „smernica NEC“) (Ú. v. EÚ L 344, 17.12.2016, s. 1).
